

Хресччан саесеи

1991 сұлхи ака уйăхен 21-мѣшѣнче тухма тытăннă

КĖСНЕРНИКУН

ЕЦСИ

Чăрмавлă, анчах тупăшлă

Кĕрхи кун кĕске. Кăнтăр вăхăчѣ иртрѣ кăна – тавралăх тĕттĕмленме тытăнчѣ. Уй-хире юр йăлтах хуплайман-ха. Шурă кĕрĕк сичи саплăк пек унта-кунта хура çĕр курăнать.

Хĕл çывхарнине, каçхи сĕмлĕхе пăхмасăр сұл хĕрринчи лаптăкра культура вырăкан комбайн пире те кăсăклантарчĕ. Машина чарсах вĕсем патне васкарăмăр. Йывăçсен хуттинче Сергей Соколов, Леонид Соколов механизаторсем тĕлкĕшсе сунакан кăвайт уменче ашăнаççĕ, комбайн бункерѣ туласса кĕтеççĕ. Тракторсен прицеппене шăналăк сарнă – вăрлăх юкса тухаран. Комбайн фарисемпе сўтатса типсе тĕксĕмленнѣ ўсентăрана малалла вырать.

Вĕсем ёсленине сăнанă хушăра çăмăл машина та ситсе чарăнчĕ. Вăрмар районенчи Чулкасри Сергей Павлов фермер иккен.

– Каçа хирĕç комбайна уй-хире кăларма мĕн хистерĕ? – ыйтатăп унран.

– Люцерна вăрри çапса илесшĕн. Санталăк шăнтни шăпах лайăх, унсăрăн комбайн лаптăка кĕреймест, путать. Юр вара пире чăрмантармасть, – аналантарчĕ вăл. – Халĕ люцерна вăрри пулса ситнĕ. Маларах çапса илме сўмăр чăрмантарчĕ. Паян ирех вырма

тухнă. Çĕрĕпех ёслесен пĕтерĕпĕр-и, тен? Сўмăр кăна ан сўтарчĕ.

Хуçалăхра ку культура – 120 гектар. Вăррине çапса илме 25 гектар хăварнă. Вырмана кая юлса тухнипе тухăç палăрмаллах чакнă. Çапах уйра вьртса юлни мар-çке.

– Эпир апа тасатса типĕтетпĕр. Кайран сўтатпăр, люцерна вăрлăхне туянакансем пур. Тырăпа танлаштарсан вăл самай хаклăрах. Килограмне 100 тенкĕпе сўтсан та хай хакне кăларма, тупăш илме ситет. Хальлĕхе аста вырнаçтарасси пирки шухăшламан-ха. Апа юпа уйăхенчех вьрса илнĕ пулсан лайăхрахчĕ паллах. Тĕрĕссипе, Тутарстанра кукуруза, хĕвел саврăнăшне, люцернăна санталăк шăнтсан пуçтарасçĕ. Мĕншĕн тесен вĕсем çак вăхăт тĕлне пулса ситесçĕ.

Фермер хуçалăхен комбайн сўкран апа Энĕшпуçенчи ёштешĕ Ольга Иванова хăватлă техникене парса пулăшнă.

Пысăк мар хуçалăхен усă куракан çĕр – 160 гектар ытла. Уй-хирте тырă, люцерна, выльăх апачĕ туса илесçĕ. Пĕчĕр йышпах çĕр ёсне пурнăçласçĕ, вăкăрсем, лашасем усасçĕ. «Ёне тытмаçтăп, апа сума çынсем кирлĕ, – терĕ вăл. – Кун пек хамăр йышпах ёлкĕрсе пыма пулать, техника та сителĕклĕ».

– Ют сĕршывран апат-çимĕç турттарма пăрахни хуçалăхра сисĕнет-и? Сирĕн продукци мĕнле сўтанать?

– Апа вырнаçтарма çăмăлланчĕ темелле. Анчах юлашки вăхăтра çынсен укçа ситсе пыманни сисĕнет. Унччен халăх саппаслăх та илсе хуратчĕ, хак пирки турткалашса тăман. Пирĕн продукцие кăна мар, лавкари апат-çимĕсе те питех туянамаççĕ, укçа перекетлесçĕ. Килти хуçалăхра туса илнепех майлаштарма тăрăшасçĕ.

Лариса АРСЕНТЬЕВА.

КУН ЙĖРКИНЧЕ

Граждансене йышăннă

Виçем кун Чăваш Ен Пуçлăхĕ Михаил Игнатьев "Единая Россия" политика партийĕн Председателĕн Д. Медведевăн регионри халăха йышăнмалли пўлемĕнче граждансене тĕл пулнă, вĕсен ыйтăвĕсене татса пама пулăшнă.

Шупашкарта пурăнакан Валентина Андреевăна "Çĕнĕ хула" микрорайонта поликлиника пулманни пăшăрхантарнă. Михаил Игнатьев палăртнă тăрăх – çывăх вăхăтра нумай профильлĕ хулан тĕп поликлиникине тума тытăнмалла. Вăл асăннă микрорайонта пурăнакансене те тивĕçтерĕ. Çак тĕллевĕ пурнăçлама 2017 сұл валли республика бюджетенче укçа уйăрнă. Микрорайонта поликлиника ситес сўлан иккĕмĕш сур сўллăхенче хута каймалла.

Патăрьел районенчи Аслă Арапуçенчи Надежда Емельяновăна йышăну пўлемĕнче вьрăнти сўла тĕпрен юсас ыйту илсе ситернĕ. Унан шухăшĕпе йĕркеллĕ сұл-йĕр пулсан ытларах çамрăк ялта тĕпленсе пурăнĕ. Чăваш Ен ертўси асăннă тăрăх – объекта тума ситес сұл валли субсиди ыйтса федерацин сұл-йĕр агентствине заявка панă. Апа пăхса тухма йышăннă. Ситес сұл строительствăна пуçламалла.

Ытти гражданин ыйтăвне те ЧР Пуçлăхĕ тимлĕ итлесе татса пама шантарнă.

Малтисен шутĕнче – тăватă хуçалăх

Раççейре кăшман ситĕнтерекен хуçалăхсене юлашки вăхăтра сĕршыв шайенче иртекен конкурс тăрăх палăртасçĕ. 2015 сұл кăртатăвĕпе Патăрьел районенчи "Исток" агрофирма И. Степеньлĕ диплома чысланă. Комсомольски районенчи "Дружба" ял хуçалăх кооперативĕ II степенлинче тивĕçнĕ. Асăннă районта "Сюрбеево" пĕрлешў тата Улатăр районенчи И. Сергуни фермер хуçалăхĕ те призерсен шутне лекнĕ.

Кăçал республикари ял хуçалăх организацийĕсемпе фермер хуçалăхсем малтанлăха палăртнă тăрăх 40,7 пин тона сахăр кăшманĕ пуçтарса илнĕ. Çакă иртнĕ сұлхинчен 54,2% ытларах. Пĕлтĕр пĕтĕмĕшле кăртарту 26,4 пин тоннапа танлашнă.

Кăçал пылак тымарçимĕç лаптăкне самаях ўстернĕ. Кашни гектарта 322 ц кашман пуçтарнă. Тухăç иртнĕ сұлхинчен 60 ц ытла ўснĕ.

Пултарулă студентсене

И. Н. Ульянов ячĕллĕ Чăваш патшалăх университетенче физикапа математика вĕренессипе ситĕнўсем тăвакан студентсене хавхалантарма йышăннă. 2016-2017 вĕренў сўленче 24 студент Чăваш Республикин Пуçлăхен стипендине уйăхсерен 2000 тенкĕ илсе тăрĕ.

Аса илтерер, Чăваш Ен Пуçлăхен стипендине пĕрлĕхлĕ патшалăх экзамененче математикапа тата физикапа 70 тата ытларах балл пухса республикари аслă вĕренў заведенийĕсене вĕренме кĕнĕ студентсене парасçĕ. 2016 сўлта вăтам школ пĕтернĕ 161 çамрăк экзаменра асăннă предметсемпе 70 тата ытларах балл пуçтарнă, вĕсенчен 24-шĕ И.Н. Ульянов ячĕллĕ Чăваш патшалăх университетне вĕренме кĕнĕ.

ЛАРУ

Усăллă тĕлпулусем

Чўк уйăхен 12-мѣшѣнче Ярославльте Чăваш Ен Пуçлăхĕ Михаил Игнатьев РФ Патшалăх канашĕн президиумĕн тата Патшалăх канашĕн сўмĕнчи субъектсен инвестици илĕртўлĕхне ўстермелли мерăсем енĕпе ёслекен консультаци комиссийĕн Раççей Президентĕ Владимир Путин ертсе пынипе иртнĕ пĕрлехи ларăвне хутшăннă.

РФ Президентĕ Патшалăх канашĕн консультаци комиссийĕн йышĕнче инвестицисемпе лайăх ёслекен регионсен пуçлăхĕсем пулни, вĕсен опычĕ Ытти субъектшăн усăллинче палăртнă.

Инвестицисене пысăклатмалли мерăсене сўтсе явмаçкан Патшалăх канашĕн ларăвĕ тĕлне регионсем çĕр лаптăкĕсене кадастр енĕпе шута илес тĕлĕшле мĕнле ёсленине пĕтĕмлетнĕ. Чăваш Ен ку енĕпе сĕршывра чи лайăххисенчен пĕри тесе палăртнă, республика лидер-регионсен ТОП-5 йышнĕ кĕнĕ.

Аса илтерер: 2016 сўлта Регионсен инвестици илĕртўлĕхен наци рейтингенче Чăваш Республики федерацин 85 субъектĕ хушшинче 9-мѣшĕнчен 6-мѣш вьрăна хăпарнă. Атăлси округенче вара Тутарстан хыçсăн 2-мѣш вьрăн йышăннă.

Пĕрлехи ларăва федерацин ёç тăвакан влаç органĕсен, общество организацийĕсен, федераци субъектĕсен ертўсисем хутшăннă, ЧР Пуçлăхĕ вĕсенчен чылайăшĕне тĕл пулса калаçнă.

Лару умĕн Михаил Игнатьев РФ Правительствин пĕрремĕш вице-премьерĕпе

Игорь Шувалова курнăçнă. Чăваш Ене пулăшнăшăн, Канаш хулине монохуласен шутне кĕртнĕшĕн, муниципалитета, унан экономикене аталантарма 7 млрд тенкĕ патнелле уйăрнăшăн апа тав тунă. Çĕнĕ Шупашкар тата Улатăр хулисем асăннă программăна кĕнĕ май çак муниципалитетсенче ёсĕрлĕх шайне палăрмаллах чакарни сиччен каланă.

Михаил Игнатьев РФ финанс министрне Антон Силуанова республикан виçĕ сўллăх бюджетне ЧР Патшалăх Канашне тишкерме пани сиччен пĕлтĕрнĕ. Антон Силуанов Чăваш Енĕн Министрсен Кабинечĕн, вьрăнти хайтытăмлăх органĕсен пĕрлехи бюджетта йĕркелессипе, общество финансĕпе тухăçлă усă кураçсине сыхăннă ёсне пысăка тўрлĕшĕн май Чăваш Ен 250 млн тенкĕрен кая мар хушма укçа илессине сирĕплетнĕ. Федераци бюджетĕ 10 процент пĕчĕкленнине пăхмасăр Чăваш Республики кăçал Мусавран каялла тавăрса памалла мар 16 млрд тенкĕ ассигновани илет, çакă пĕлтĕрхинчен 5 процент нумайрах. Финанс министрĕпе саван пекех коммерци кредитчи

ёсене бюджетран илкен кивçенне улăштарассине сўтсе явнă.

Республика ертўси РФ промышленноç министрĕне Денис Мантуровпа та курнăçнă. Михаил Игнатьев Чăваш Енре промышленноç производствин кăçалхи 9 уйăхри индексĕ 110,8 процента ситнине пĕлтĕрнĕ. Çавăн пекех промышленноç министрĕ Чăваш Республикене ёслĕ визитпа килессипе сыхăннă ыйтусем тавра калаçнă.

Энергетика министрĕне Александр Новакпа республикан электротехника кластерне малалла аталантарас, Чăваш Енри предприятиясем туса кăларакан продукцие Раççейĕн энергетика системисен киберхăруш-сăрлăхне тивĕçтерес ыйтусене тишкернĕ.

ЧР Пуçлăхĕ Предпринимательсен прависене хўтĕлекен уполномоченнăйпа Борис Тихоновпа пĕчĕк тата вăтам предприятиялĕх субъектĕсем тĕлĕшĕпе тĕрĕслевле надзор мероприятиёсене чакармалли ыйтусем пирки сăмахланă. Тюмень облаçĕн кĕлĕрнаттарĕпе Владимир Якушевпа икĕ регион хушшинчи туслăх сирĕплетме калаçса татăлнă. Çавна май пĕр-пĕрин патне делегацисем ярасине палăртнă. Сăмахран, ситес сұл Республика кунне пирĕн пата Тюменьсем килĕç. Пирĕн делегаци вара Тюмень облаçĕнче сўлленех су уйăхенче иртекен «Туслăх кĕперĕ» уява хутшăнĕ.

ХЫПАР-ХАНАР

Республика
кунё — Пăрачкав
районенче

2017 султа Республика кунне хăш муниципалитет территорийенче ирттерес тĕлĕшпе йĕркеленĕ районсемпе хула округен конкурсенче Пăрачкав районĕ сĕнтернĕ. Çакна сирĕплетсе Чăваш Ен Пуçлăхĕ Михаил Игнатьев ятарлă Указа алă пуснă.

Пĕлтерешлĕ уява сўллĕ шайра ирттерешкĕн мероприятисен планне хатĕрлемелле. Чăваш Республикин Пуçлăхĕн гранчĕпе Пăрачкав районĕ инфратытăма аталантарма усă курĕ. Аса илтерер, Республика кунне ирттерме регион бюджетĕнче 10 млн тенкĕ уйăрма палăртнă.

Шупашкарта тата конкурсра сĕнтернĕ муниципалитет территорийенче анлă паллă тăвакан уяв вырăнти социаллă пурнăспа экономика аталантарма, инвестици илĕртўлĕхе устерьме хушма майсем туса парать.

Сĕнтерўсĕсемпе
тĕл пулнă

Чăваш Енри çамрăк предпринимательсем малашне хайсенчен аслăрах вĕрентўсĕсем каланине те аса хывĕс. Юлашки вăхăтра манăçма пуçланă "наставник" сăмах сĕнĕрен вай илмелле.

Çакан сĕнчен Чăваш Ен Пуçлăхĕ Михаил Игнатьев Пĕтĕм Раççейри "Çамрăк предприниматель-2016" конкурсан регионри сĕнтерўсĕсемпе тĕл пулнă чух пĕлтернĕ.

Вăл палăртнă тăрăх — республикăра сĕнĕ бизнес йĕркелеме, конкуренцие аталантарма, инвестицисем явăстарма условисем пур. Пĕчĕк тата вăтам бизнес патшалăх та пулăшар. Çакна кура пулăшу ёсĕсен калăпашĕ, бизнесменсен йышĕ сулсерен ўсет.

Чăваш Ен Пуçлăхĕ "Раççейри çамрăк предприниматель-2016" конкурсан регион шайенче сĕнтернине дипломпа чысланă. Кăçал унта 14-30 сулсенчи 42 предприниматель хутшăннă, вĕсенчен пиллĕкешĕ пирĕн республика чысне Раççей шайенче Мукавара хўтĕлĕс.

Массаллă
спортшăн —
пĕрремĕш вырăн

Раççей Федерацийĕн субъектĕсенче 2015 султа физкультурăпа спорт ёснĕ йĕркелессипе ирттернĕ смотр-конкурс итосĕне пĕтĕмлетнĕ.

Регионсен тăрăшăвне ултă енпе хакланă. "Физкультурăпа массаллă спорт" енĕпе Чăваш Ен Раççейĕн 85 регионĕ хушшинче пĕрремĕш вырăна тухнă. Спорт резервне хатĕрлессипе — 23-мĕш, пысăк ситĕнўсен спорчĕ енĕпе — 24-мĕш, пулăшпа техника базине пуяллатасипе 12-мĕш вырăнсенче.

Тĕп енсене шута илсен республика çак конкурсра пĕтĕмешле 13-мĕш вырăн йышăннă. Спортпа туслă халăх шучĕпе Чăваш Ен — 4-мĕш вырăнта.

100 сул ситнине
халалласа

2018 султа К.В.Иванов ячĕллĕ Ёслĕх Хĕрлĕ Ялав орденлĕ Чăваш патшалăх академи драма театрĕ 100 сул тултарать. Çавна май Чăваш Ен Пуçлăхĕ Михаил Игнатьев Указ каларнă. Унпа килĕшўллĕн ЧР Министрсен Кабинечĕн уяв мероприятисене хатĕрленсе ирттерес енĕпе ёслекен йĕркелў комитетне хумалла, тĕп мероприятисен планне хатĕрлемелле тата сирĕплетмелле.

ПАТШАЛĂХ ПУЛĂШĂВĔ

Пуçаруллисене хавхалантарма

Фермер хуçалăхĕсене патшалăх енчен пулăшма тытăнни ялти пĕчĕк бизнеса аталантарчĕ. Уқса сĕмье фермисене тĕпреп юсама е сĕнĕрен тума каякан тăкаксен пĕр пайне саплаштарма пулăшрĕ. Фермер ёснĕ пуçанакансене вара йăла ыйтăвĕсене татса пама субсиди те тиврĕ.

2012-2105 сулсенче республикăра фермер ёснĕ пуçанма — 217, сĕмье ферми йĕркелеме 30 грант панă. Çак тапхăрта вĕсене 314,6 млн тенкĕ уйăрнă, сав шутра федераци бюджетĕнчен — 219,7 млн, республика хыснинчен 94,9 млн тенкĕ.

Ку хисепрен фермер хуçалăхне йĕркелеме — 195,2 млн, сĕмье фермине аталантарма 119,2 млн тенкĕ кайнă.

Фермер хуçалăхĕсенче ял хуçалăх продукцине туса илесе те ўссех пырать. 2011 султа республикăри пĕтĕмешле катар-туран вĕсен тўпи 0,85 процент пулнă. 2010 султа — 3,2, 2015 — 8,5 процент.

Кăçал программăна улшăнўсем кĕртнĕ. Сăмахран, фермер ёснĕ пуçанакансен тăкаксен планне улштарнă чухне, сав шутра илнĕ грантпа та, конкурс комиссийĕнчен ирĕк илмелле. Унчен

кашни кварталтах отчет тăратнă пулсан, халĕ — сул султа пĕр хутчен. Çакă хутпа сўрессине палăрмаллах сăмаллатĕ. Субсиди илме заявка тăратакансен ёснĕ те сĕнĕлле хаклĕс. Пулăшу виçи те палăрмаллах ўснĕ: фермер ёснĕ пуçанакансене 1,1 — 1,5 млн тенкĕ тивĕ. Сĕмье фермин тăкакĕсем пысăкрах пулнă май вĕсене паракан пулăшу та курăмлăрах, 5 — 10 млн тенкĕ.

Йăла ыйтăвĕсене татса пама 250 пин тенкĕ уйăрĕс.

Конкурса хутшăнакансен йышĕ сулсерен ўссе пырать. Кăçал та вăл сивĕч иртнĕ. Фермер ёснĕ пуçанма 114-н заявка тăратнă, сĕмье фермине аталантарма — 16-н. Комисси вĕсенчен 33 фермерпа 6 сĕмье фермине йĕркелекене сулласа илнĕ.

Республикăра патшалăх пулăшăвĕпе усă курнă фермерсенчен 103-шĕ майракаллă шултра выльăх ёрчетет. 56-шĕ пĕрчĕллĕ тата пăрса йышши культурăсем ситĕнтерет. Пахчасимĕс туса иленкенсем, хурт-хамăр, сурăх, кролик, качака тыткансем те пур.

Пулăшăвăн усси куç умĕнчен. Çак тапхăрта вĕсем усă куракан сĕр 36,4 пин гектара ситнĕ. 607 ёс вырăнĕ йĕркеленĕ. Майракаллă выльăх йышĕ — 9129 пур.

МАТТУР!

Ёснĕ кура пурлăхĕ

Хĕрлĕ кирпĕчрен купаланă икĕ хутлă сурта йĕри-тавра техника хупласа илнĕ. Мĕн кăна сук-тăр: трактор, косилка, груз турттармалли машина... Пахчара хĕрсах ёслекен кил хуçине асăрхасан унран вĕсен шутне ыйтрам.

— Тĕрĕс хисепне хам та пĕлместĕп, — кулса ячĕ Вăрмар районĕнчи Шăплатри Вениамин Андреев. — Вĕсем ман улшăнсах тăраççĕ: киввине тимĕр-тамăра асататăп, сутатăп. Ун вырăнне сĕннине туянатăп. Юлашки вăхăтра груз турттармалли машина, МТЗ трактор хушăнчĕ.

— Урама техникапа тултарнăшăн кўршĕ-аршă мăкăртатмасть-и?

— Сынсене чăрмантарасран пахчана е кил-суртпа юнашар лартатăп.

Пахчара техника кăна мар, утă тĕрки те туллиех. Теплица та самай пысăк вырăн йышăнать. Кунта пахчасимĕс, сĕрулми туса илме пушă лаптăк та юлман темелле.

— Уйра вăл ситĕлĕкх, — тет кил хуçи.

Вениамин Витальевич темиçe сул фермер хуçалăхĕпе ёсленĕ. Тăтăшах деклараци тăратма тивни, нăлук палăрмаллах пысăкланни тивĕстермен апа. «Отчета 1-2 кун юлса тăратсанах штраф параççĕ. Сĕр сĕнче ёслес вырăнне документпа чупсах вăхăт иртет», — аялантарать вăл.

90-мĕш сулсенче виçĕ

пĕртăван фермер хуçалăхĕ йĕркелесе янă. Сĕмьен 11,5 гектар пай сĕрĕ пулнă. Ун чухне сĕрулми лартнă, тырă акнă. Колхоз фермерсене техника парса пулăшнă. Чăнта, вăхăт иртнĕ май тăвансен сулĕсем уйрăлнă. Фермер хуçалăхĕнчен тухсан та ёс калăпашĕ чакман, хушăннă кăна. Халĕ унăн сĕр лаптăкĕ 30 гектар ытла. Купăста, сĕрулми, люцерна, тырă ситĕнтерет. Паллах, кунта сĕмье кăна ёлкерме йывăр. Тăванĕсене те пулăшма явăстарасçĕ Андреевсем. Техника ситĕлĕклĕ пулни ёсĕ палăрмаллах сăмаллатать.

— Туса илнĕ сĕмье сĕрех сугатăр е управа хуратăр?

— Путвала 69 тоннăна яхăн кĕрет. Кăçал купăстана теплицăна вăхăтлăх упрама хутăмăр.

Сĕмье теплица та са-

май тупăш парать. Пуш уйăхĕнчен вĕсен ака-суха пуçланать темелле. Çак вăхăтра унта калчалăх вăрлăх акасçĕ, йăран хатĕрлесçĕ.

— Сĕре ашăтма йăранан сĕлти тăприне илсе тислĕк хуратăп. Ун ан апа каллех тăпра саратăп, пленкăпа хуплатăп, — каласа парать хастар арсын.

Вениамин Андреев — чăнчăн бизнесмен. Сĕр сĕнче тар тăкса ситĕнтернине вăхăтра та тупăшлă вырнаçтарассипе унран вĕренмелли пайтах. Кăçал су уйăхĕн пуçламăшĕнчен Вăрмари пасафта хăяр суга тытăннă. Вырăнта ситĕнтернĕ сĕмье сĕнсем хаваспах туяннă. «Хăяра кун сиктерсе 120-130-шар килограмм татнă. Йўнелсен суга пăрахрамăр — вăхăта сая ярас килмерĕ. Пасафта ёслекенсем килтенех илсе кайрĕс», — тет вăл. Купăстана вара Хусанти базăна турттарать. Унта хаклăрах иккен. «Иккĕмĕш сăкăра» та апаçлă вырнаçтарнă Андреевсем.

— Яла сĕрулми туяна килчĕс. Сумăр сунипе хуçалăхсем каларса ёлкĕреймен. Манан вара уй-хир пушаннăччĕ. Килограмне 9 тенкĕпе ыйтрĕс те килешмерĕм, 10-ран чакармарăм. 4,5 тона илсе кайрĕс. Тепĕр 3 тоннине Сĕрпўри ача садне асатрам. Тырра халăха сугнă. Машина сĕне титĕп те

ялсем тăрăх каятăп. Туянаççĕ. Уйра ситĕнтерни сая каймасть.

— Пахчара утă тĕрки туллиех. Апа та сугатăр-и?

— Сук, вăл хамăра валли. Витере 3 ёнепе 4 вăкăр, 1 тына.

— Сĕт те сугатăр пулĕ?

— Паллах, халĕ унăн хакĕ те ўсрĕ, 1 литрĕ — 23 тенкĕ. Анчах ёнесем халĕ сĕт сахал антараççĕ, паян 20 литр кăна суграмăр. Пăрулама хатĕрленесçĕ. Вăкăрсене вара султалакчен самăртатпăр. Ку та пирĕншĕн хушма тупăш.

Тулă сĕмье йывăр лава пĕрле туртатать. Ашĕпе амăшне ачисем, Виталипе Виктория, пулăшаççĕ. Наталия Геннадьевна пĕчĕк ачине пăхма та, хушма хуçалăхра ёслеме те вăхăт тупать. Аслă ывăлĕ студент пулсан кĕсĕнни темиçe уйăхра кăна-ха.

— Вăл килтен тухса кайнă май пўрт пушанчĕ. Вăтамми те кĕсех шул пĕтермелле. Халĕ пĕчĕк Варвара кичемленме памасть, — савăнать телейлĕ мăшăр. — Ачасем ситĕннĕ вăхăтра ашĕ вĕсемпе юнашар пулни пĕлтерешлĕ. Çаванпа Мукав тăрăх пысăк шалу шыраса сўреймен, вырăнтах уқса ёслесе илмелли майсем тупмалла.

Хастар сыншăн вара ёс те хыçсăнах сўрет сав.

Лариса НИКИТИНА.

Автор сăнўкерчĕкĕсем.

Вениамин Андреев.

Вениамин Андреев с семьей.

Алли ылтн, чунё хастар

"Аист йавине хулран сатан пек тавпәр", – тет Канаш районенчи Фенё Аччари Егор Егоров. "Сук, – хирёслет айна Александр Гаврилов ентешё. – Хыр сапсенчен асталпәр, йёри-тавра пёчөк патапа сапса сиреплетепёр. Сатан пек йёркелесен кайакё куранмасть". Ёс тумасак панә юлташне вәл ёнентерчё, лешё текех ченмерё. Ара, аста сәмахәнчен мөнле иртөн? Ашшёпе шәллё мөн ёмёр тәршшөпе платникре сүренён Егор Васильевич хай те алла пәчкә-пуртә тытса курман мар, анча кил хушаләхне Саша (ялта ытларәхшә Александр Гаврилова сапла ченет) йывәсран асталанә йавәсран асталанә япаласемпе илемлетме кәмәлләт. Хальхинче те юлташне сөнө ёс хушнә: аистпа чёпписене йывәсран касса кәлармалла.

Александр Николаевич йывәсра тахсанах ёслет. Ача чухнех унран машина-трактор, пулә, пәшал тата ытти япала касса кәларнә. 13-15 сүл тултарсан хәваран карсинкка, сәтел-пукан авса сыхнә. Яш шутне кёрсен пиччөшөпе пёрле сичё хөлөхлө гитара асталанә. Платник сөмийнче суралнәскерён ашшөнчен юлас килмен. Халё арсын сүр ёмёртен каснә, анча сөннине вёренме уркенмест. Эпё ситнө кун сурчө умөнче пусә пури ларатчө. Сын усә кураканиех тесе шухәшланәччө. Сук иккен – муляж кәна. "Хула сынни садра вырнастарма саккас панә. Унан шыв таврашө сук, анчах пурпёр сакан пеккипе илемлетешөн. Йывәс витре туса пёттермелле тата сәрмалла", – аңлантарчө аста. Вәл витре

хәләпне саклатмалли сәнчәра та хәех касса кәларар.

Күршө ялти тепёр сынна шыв арманёпе савантарнә. Кәткәс эрешлө бесөдкәсем те республикан чылай районне илем күрөсчө.

Сәтел-пукан, диван-кровать, кашак-чашак, чүречерами, аләк, туалет, лаша күлмелли тәронтас, картлашка... Вёсене темён төрлө сөнөтсе асталат. Төслөхрен, туалет унитаэне те йывәсраннах касса кәларар.

Хальхи вәхәтра каткапичке астисем сайра. Александр Гаврилов юлашки 2-3 сүл каялла сак енде кәсәкланма тытәннә. Халё купәста е ытти пахчәсимёс йүсөтме, тәварлама е түме усә куракан кирек мөнле савәта та сәмәлләнах тавать. Унан каткисем часах саланакан йышши мар, мөншөн тесен вёсене пёр вёсрен, ашне чавса асталат. Унсәр пусне хай тунә станокпа усә курать. Пёррехинче Александр Пушкин юмахөсем унан күсө төлне лекнө. Унта йывәс станок сәнланнә. Вәл мөн валли пулнине пөлөсшөн пайтах пус сөмёРНё арсын. Тепрехинче интернетра пёр аста савнашкал хәтөрпе ёсленине курнә. Александр Гаврилов тинех аңланнә. Катка тумалли станок хайне меллө пек сөнөтнө. "Капла ёс хәвәрт пулат, алла ытла амантмастән", – тет вәл. Сәмах май, аста ёслөнө вәхәтра нихәсан та перчөтке тәхәнамасть, унпа йывәс чунне туяймастән-мөн.

Ку таранчен Александр хайён япалисене пасарта сумман. Унан ёснө пөлөшөсем, интернетри ятарлә страници-

не кёрсе тухакансем саккас парса туяннә. Сәмах май, юлашки вунә сүл Александр Николаевич пултарула хөсөпе кәна пурәнәт. Катка-пичкөне, йывәс кашак-кашак халәх ытнәран малашне пасара та илсе тухасшән.

"Купәста тәварлама әвәс каткине ситөкенни сук", – тет аста. Унта сөмөс сөмсөлместмөн. Айна ытти савәта тултарсан та әвәс турпасө чиксе хумалла, капла лайәх упранат. Пыл валли сәкаран туни аван. Мөнле сөмөс хәш йывәсра кәмәллани Александр Гаврилов нумай вуласа пөлнө. Унан мастерскойнө кекеке-журнал халё те купаланса выртат. Вёренни нихәсан та ытлашши мар. Тепёр чух кәсәклану ас-танә, чуна савәрсә илет, алә ытти ёс сөнчен пач манат. Килти пәрәва кәкармалла-и е выльәха апатла малла-и – мастерскойнөнчен тухсан тин сүт төнчене тавра-нәт.

Хальхи вәхәтра айна реализм скульптури канәс па-

масть. Сәнүкерчөк тәрәх сын сәнне касса кәларма ёмөтленет вәл. Акә ялти юлташне Егор Егорова понипе чупнине мөншөн сәнлас мар? Унан пёчөк лашине күлмелли хәтөре вәлах асталанә. Айна тәронтас та теёмён. Японире, Китайра сынна туртса сүремелли рикша тесен вырәнләрах. Поние күлмешкөн туртине кәна хушнә. Интернетра тата пёри тир сәран курткәна йывәсран касса кәларнә. Чәнинчен пач уйәрайман, тум сөнчи кашни хутлам паләрар. Александр Николаевич хайён пултарула хөсөне реализма аталантарма сирөп төллев лартнә.

Унан шухәшләвё, тавракурәмё пуян, үкерме пултарат. Ёс хәтөрөсем хушшинче Аслә Октябрь революция хысәнах кәларнисем (вёсене интернетра шыраса тупнә) те пур. Савәнпа вәл сөнөлөхе алла илсе малашне те сынна төлөнтөресси иккөлөнтөрмерё.

Ирина НИКИТИНА.

КЁСКЕН

Пирус сиенё

Паян – Пётём төнчери пирус туртине хирёслекен кун. Савна май республикәра профилактикан чылай мероприятиё иртрё: вёрену учрежденийесене сывләх урөкөсем йёркөлөрөс. Унта сиплев центресен специализөсөсемпе наркологөсем пирус сиенё пирки каласа пачөс. Савән пекөх тренингөсемпе консультациөсем пулчөс.

Медик-волонтерөсем төрлө вырәнта хула сыннисене информация буклөчөсем вәлөсрөс, хәрушләх күрекөн йәларан хәтәлма чөнсө каларөс.

Аста вилём сутнине пёлтер

Наркотик – сәмрәксөмшөн те, аслиөсемшөн те хәрушә тәшман. Унан серөпинө сәклансан часах хәпайман. Савна май наркотик сүлне пүлес төллөвөпе сөршывра сүлленөх төрлө мероприяти йёркөлөсчө. Акә чўк уйәхөн 14-25-мөшөсенөчө Рафсөйөпөх «Аста вилём сутнине пёлтер» акци иртет. Сын сывләхөшөн хәрушә хутәша сутакансене тупса паләртас төллөвөпе йёркөлөсчө айна. Акци вәхәтөнчө «хөрү линисөм» ёслөсчө. Наркотикөсемпе усә кури сөнчен ЧР прокуратурине 62-48-49 телефонпа шәнкәрәвласа пёлтермелле. Савән пекөх ёс кунөсенөчө 9-тан пусласа 18 сөхөтчен шәнкәрәвсене 39-20-12, 39-20-43 телефонөсемпе те йышәнасчө. ШӨМпе 58-33-33 ө 02 телефонөсемпе сыхәнма пулат.

Ёске хирёс

Сүла ситмен сәмрәксөм алкогольпе ытларөх туслашма пуслани кускөретөх. Вөсем спиртлә шөвөксөмпе наркәмәшланнә төслөх те чылай. Акә спиртлә продукция аптекасенөчө пёр чәрмәвсәр сутаөсчө. «Сывә наци» общөство организациөн хәстәрөсем аптекаөсем тәрәх ятарлә рейд ирттернө. «Асөтолин» шөвөке пуртө туянма май пуррине сирөплөтнө. Чәваш Енөн төп психиатрө-наркологи Ирина Булыгина паләртнә тәрәх – спиртлә хутәшсене кирек кам туянма пултарни ёскөпе туслашма пуләшат.

Алкоголизма хирёс общөство юхәмөсем хәстар ёслени паләрар. ЧР Хөрарәмсөн союзөн председателё Ольга Зайцөва пёлтернө тәрәх – «Чи урә ял» әмарту йёркөлөнө. Унсәр пусне халәха спортпа туслаштарма та тәрәшәсчө вөсем.

Урам илемлөхне сүхәтмө

Төлөнмелле йывәс вәл – тирек. Хунавне касса сөречикөсө ларт кәна – тепёр сүл валли чиперех тымарланат. Ытла ачаш, черчен мар тата хәвәрт үсет. Савәнпа хай вәхәтөнчө унпа урамсене симөслөнтерме тәрәшнә. Медицина ёсчөнөсем паләртнә тәрәх – хула үсөкөн тирек урамри тусанә, ытти тасамарләхән 70 процентне хай сине илет, сиенлө микробсене пөтерсе сывләша тасатат. Паллах, сак йывәс пур өнчөн те усә күрет теёмён. Унан мамәкне пула сахал мар сын аллерги чирөпе аптрать, тепёр чух больницана та лөкөт. Унсәр пусне мамәк хәрушләх та кәларса тәрәтат, вут-хөм

тивсен самантрах сунма пуслат. Пушар инкөкөнчөн яланах сыхланмалла.

Тирекрөн хайөнчөн те асәрханмалла. Төслөхрен, ватәлнә май вәл часах сөрет. Тымарё те вәйсәр, сакна пула сирөплөхө сук. Аслатиллө сумарта сил алхаснә чух ватәскер сәмәлләнах түнме пултарат. Сүл е пёр-пёр хуралтә сине үксөн сөхөрлөнтерөт, машина е сын ун айне пулсан вилөмрен те пәрәнса юлайман.

Ахәртнөх, сакна шута илсө Канаш хулин пасарө сүмөнчи Мускав урамөнчи тирексене касма шухәшланә та.

Анчах пасар өртүсөсем йывәсра вутта яман, унан

юлнә пайөнчөн скульптурөсөм касса кәларас тенө. Капла тавраләх та илемленет, йывәсөсем үснө вырән та тәләххән курәнмасть. Скульптурөсене йёркөлөмө хай вәхәтөнчө хулан культурапа кану паркөнчө художникра тәрәшнә, Чәваш Республикин Суту-илүпе промышленноç палати сүмөнчи ал астиөсөн гильдин членне Алексей Николаева шәннә. Паллә аста икө сәнлә вун икө келөтке тумә төллөв лартнә. Сәмахран, пөринчө Самуил Маршак сьрнә "12 уйәх" юмахри паттәр сәнланө, тепринчө – сав уйәха паләртөкөн зодиак палли. Чылай скульптура хәтөр өнтө. Акә, Кәрлач-Ту качаки иртөн-

сүрене виçө метр сүллөшрөн сәнәт. Сынөсем те айна төлөнөсө пәхәсчө, ун умөнчө чарәнса тәрсә алә паракан та тупәнәт. Аста хайөн пултарула хөпө халәха савантарни, ыра туни төмөнрөн паха.

– Кунта Канашра пурәнаканөсем валли кану вырәнө пулө, – тет Алексей Николаев. – Скульптурөсөм тавра 400 төмө шәлан лартөс. Лапамра чуччу, ларса канма сак вырнастарөс, төрлө чөкөк куса илөртө. Питө илемлө те меллө вырән пулө. Каснә 12 тирекшөн пач та кулянмалла мар...

**Василий ЛАПИН.
Канаш хули.
Автор сәнүкерчөкө.**

ЫЙТУ-ХУРАВ

Урәх фонда
кусарасшән

? Эпә сыру илтәм. Манән пулас пенсие патшаләхән мар урәх пенси фондне кусарасси синчен пёлтернә унта. Факә реорганизацпе сыхәннә имеш. Чапла туни тәрәс-и? Эпә пулас пенсие урәх фонда кусарма ирәк паман вәт. Чаваш Енре ёсленә патшаләхән мар мәнле пенси фончәсене сәнәтәсчә?

Марина ИВАНОВА.
Канаш районө.

Саккунпа киләшүллән патшаләхән мар пенси фончә тепринпе пёрлешсен е уйрәлсан улшәнма пултарать. Кун пек чух сынсен унта упранакан укши хушәнкан фонда кушать. Кун синчен фондсен хәйсен клиентәсене реорганизацпә ёсчә пуслансан 30 кун хушшинче пёлтермелле.

Енчен те гражданин укшана урәх вырәна кусарнипе киләшмесен вәхәт ситмесәрех Ращей патшаләх е патшаләхән мар ытти фонда кушармашкән заявлени сырма пултарать. Чапла тума ашта пурәннине пәхмасәр РФ Пенси фончән управленине е нумай ёс тавакан центра каймалла.

Кәсалхи кёркунне патшаләхән мар вищә пенси фончә реорганизацпи витәр тухнә. "САФМАР" сүмне "Образование и наука", "Европейский пенсионный фонд", "Регионфонд" пёрлешнә.

Султаләк вәслениччен "Будущее" фонд сүмне "Русский стандарт" тата "Уралсиб" хушәнмалла.

"КИТ Финанс", "Наследие" тата "Промагрофонд" пенси фончәсем те улшәнса сәнәләсчә. Ситес сулхи сулла вәсем "ГАЗФОНД" пенсионные накопления" фондпа пёрлешмелле.

Патшаләхән мар хәш пенси фончәсенче улшәнну пулса иртни синчен Ращей Банкән сайтәнче, унсәр пушне кәсәклантарақан фондсен сайчәсенче тёлләрех пёлме пулать.

Ращей Пенси фончән
Канаш хулинчи уйрәмә.

Хака
редакци
сирәплетет

? Массәллә информаци хатәрәсенчи тўлевлә пёлтөрүсемшән хака кам сирәплетет?

Сергей МИХАЙЛОВ.
Сёрпү районө.

Чаваш Республикин Информаци политикин тата массәллә коммуникацисен министерствпә пёлтернә тәрәх – хака хәсәт-журнал редакцийәсем сирәплетәсчә. Аңа йүнәтме май паракан сәмәлләхсене те вәсемех паләртасчә. Хак тёләшпе кирлә информаци хәсәт редакцийән сайтәнче тупма пулать.

ПАХЧАҢА

Чўлмекри ешәл сүмәс

Чўлмекри петрушка, шпинат, салат, сухан хөләпех ешәл сүмәсепе тивәстерет.

ПЕТРУШКА

Аңа пахчаран кусарса лартнә чухне тунине тәпрапа йәлтах хупламалла мар. Сәртән темищә сантиметр сўләрех пулмалла. Лартнә чухне тымарне амантасран асәрханмалла. Лартас умән нўрә хәйәр ашәнче упрасан лайахрах. Петрушка валли кәпәшкә тәпра кирлә. Аңа тәрәс лартсан вищә эрнерен ешәл сүмәсә касса сүме пулать.

Петрушка вәрләхран та ситәнәт, аңча кун пек чухне вәл япәх аталанать.

СЕЛЬДЕРЕИ

Сельдерее петрушка пекех пәхмалла, аңча сивә чўречерен аяккарах лартмалла. Акас умән вәрләхне марганцовка шөвөкәнче тытмалла. Вищә эрнерен ешәл сүмәсә касмаләх ситәнәт. Пўлөмре ўстерме пур сорт та юрәхлә мар. «Снежный шар», «деликатес», «грибовский», «яблочный» лайахрах.

УКРОП

Укроп уйахран кәна ситәнәт. Аңча аңа ытлашши пәхмалла мар. Чўлмекри тәпра типсе кәясран сәс асәрхаса тәмалла. Хушәран кәпкәлатмалла. Чўрече анинче «грибовский» сорт аван ўсет.

САЛАТ

Салата ситәнтерме ансат. Аңа вал-

ли пёчәк чўлмек те юрать. Пёрлех шпинат та акма пулать. Вәл салатран тухәсләрах. Аңнә хысшән 30-40 кунран татса сүме юрать. «Виктория», «годри», «жирнолистный», «исполнительный», «мазурка», «мелодия», «тарантелла» сортаем уйрәмах аван.

Симәс сухана тәпра ситәнтерсен лайахрах.

КАШМАН

Хөллә кәшман сўлси те яшкана лайах. Шәннә кәшмана чўлмекре лартсан унән сәмрәк сўлсине яшка, салат валли икә эрнерен усә курма пулать. Лартма вәтә тымарсүмәсә суйламалла. Енчен кәшманән сителти пайне усә хәварсан ешәл сүмәсә хәвәрт та сәра ситәнәт. Чўлмекре е ещәке эрнеләх тёттәм, сулхән вырәна лартмалла. 8-10 градус ашәра ўсәнтәран вәй илме тытәнәт. Унтан сўтә вырәна кәларсан сўлси хәвәрт ситәнәт.

ПЁЛМЕ

Ешәл сүмәсә нумай шәвармалла мар, ытлашши шыв юкса тухтәр тесен савәт тәпне шәтармалла. Сўлсине асәрханса пёрерән татмалла. Тўрех сүпкәмпа татсан ўсәнтәран вәйсәрланать.

СЫВЛАХ

Сёлә
вәй парать

Сывләха сирәплетме хөллә сөләпе ищәм сирлинчен хатәрленә сәткен ёсши тата тинкәләрән хатәрленә пәтә сүни усәллә.

1 стакан сёллә тата 1/4 стакан ищәм сирлине 1,5 л сивә шыва ямалла, сўләм сине лартмалла, вәреме пусласан илмелле, вищә сехет тытмалла. Ун хысшән вәйлә сўләм сичне каллех вәреме кёртмелле, 1 сехет тәрәлтәрмалла. Шөвөке сәрәхтармалла, пыл хушмалла. Кунөпе ёсчәлмелле.

Сёлә организмә сиенлә япаларан тасатать, су ылмәшәвән ёсше лайахлатать, юрни сахәр шайне чакарать. Ищәм сирли кали пуртан чөрешән усәллә.

2 апат кашәкә тинкәлене 1 стакан шыва е сәте ямалла, 1 чей кашәкә сахәр (пёр чөптәм тәвара та юрать) хушмалла. Пәтрәтса 2-3 минут вәретмелле, тип су ярса симелле.

Сирень сўлси

Операцпи тунә хысшән сөвә суранә вәрах тўрленмесен сирень сўлсипе усә куращә. Аңа 5-10 штук илмелле (типәтти те юрать), вищә-пиләк минута тин вөрәнә шыва ямалла. Ун хысшән сивәтмелле те суран сине хумалла, сителтен мамәка, бинтпа, лейкопластырьпе сирәплетмелле. Пёр сехет тытмалла.

Сулса кунне икә хут улаштармалла.

Валентина
ИЛЬИНА.

Тәвар сиплет

Сәвара тасатма 1 апат кашәкә тәвара 1 чей кашәкә апат содипе хутәштармалла, шәла тасатмалла. Йогсем вәтәтнә тинәс тәварне (йўсшине) тип сўпа хутәштарса (паста пек пуличчен) тасатасчә. Чапла туни шәл тунинчен юн тухнәран та пуләшать.

Пыр ыратсан 1-ер чей кашәкә тәварпа апат содине 200 мл шывра ирәлтәрмелле. Пыра кунне темищә хут чўхемелле – сывалса ситичченең.

Усләк чух шултәра тәвара пәтрәтса сәтмара ашәтмалла. Ун хысшән мамәк пир хутаща ямалла, пит шәллпепе темищә хут сәварса чөркемелле. Кәкәр сине хумалла, тәвар сивәниччен илмелле мар.

Сунасран хәпма 1 чей кашәкә тәвара 200 мл шывра ирәлтәрмелле, хутәшпа сәмсана чўхемелле.

Ангина, вәраха кайнә бронхит, тонзиллит, ларингит аптрәтсан тәвара горчица сәнәхәпепе, авәртнә пәрәс-па е хаяр тымарөпепе хутәштармалла

(1 кг тәвар сине 2-3 апат кашәкә хутәш е унсәр та юрать), сәтмара вәрилентәрмелле. Урана сўхе мамәк пир нуски тәхәнмалла, хутәштарнә тәвара савәта ямалла, урана (тупанә хупланиччен) унта чикмелле, сивәниччен тытмалла. Чапла кунне 4-5 хут тумалла.

Ку мел шәмә, сурәм ыратсан та пуләшать (тәвара ыратакан вырәна хумалла). Процедурәна кун сиктерсе 12 хут пурнәсламалла.

Сўс тәкәнсан пуша сунә хысшән шултәра тәварпа 15 минута яхән сәтәрмалла, ашә шывпа чўхемелле. Чапла ултә кун сипленмелле.

Сәпан тухсан ыраш сәкәрә сине тәвар сапмалла, лайах чәмлалла та сәпан сине хумалла, сыхса сирәплетмелле. Кун пек компресс шысша туртса илет.

Панулми уккусө

Манән пөләшсем нумай сўл панулми уккусөпепе сипленәсчә. Аңа хәйсемех хатәрлесчә. Апат сийиччен яланах уккусө шывә ёсәсчә, аңа чее, яшкана, салата та хушасчә. Сәвәнна чух та усә куращә, пуша, пыра чўхәсчә, компресс тәвасчә.

Эпә панулми уккусө сәпла хатәрлетәп: вәретсе лёлпентөрнә 1 л шыва 800 г сәрнә панулми хутәшә (вәриппе пёрле), 4 апат кашәкә сахәр, 20-30 г ыраш сухарийә яратәп. Пәтрәтнә хысшән сарлака сәварлә савәта вырнастаратәп. Аңа ал шәллпепе чөркесе хуплатәп та 10 кунә тёттәм вырәна лартатәп, вәхәтән-вәхәтән йывәс кашәкәпа пәтрәтатәп. Унтан панулми пәчәртаса кәларатәп, шөвөке сәрәхтаратәп. Панулми каяшне кәларса пәрахмастап, ыратакан чөркусши сине компресс хуратәп. Сәрәхтарнә хысшән кашни литр сәткенә 3-4 апат кашәкә сахәр хушатәп, пәтрәтатәп, 4 сий туса марляпа сителтен хуплатәп. Ашәра 40-60 кун лартатәп. Сәткен сўталма тытәнсан уккусө йўсшә ситет.

Мария ЗАХАРОВА.

Асәрхаттарни: халәк сөнәкән сывату месләчәсемпепе усә куриччен тухтәрпа канашласа пәхмалла.

ЯЛ-ЙЫШ

ХУСАЛАХ

СЫВЛАХ

ТЭПЕЛ

КИЛ

ХҮТЛӘХ

ТЭПЕЛ**«Ылтән кәркунне»
СОЛЯНКА**

Кирлѐ пулатъ: 200 г чѐрѐ кәмпа, 200 г таварланă кәмпа, 2 пуç сухан, 2 помидор, таварланă 2 хяяр, консервланă 10-12 оливки, сур лимон, 1 сѐрулми, 1 л шўрпе е шыв, 1 лавр сўлси, 1 апат кашăкѐ пѐрчѐллѐ пѐрăç, ешѐл сѐмѐç, хайма.

Таварланă кәмпа вахламалла, шыва яраса вѐретмелле. Чѐрѐ кәмпа сухана улăм пѐрчи пек, помидора таваткал турамалла. Ёсентѐран сѐвѐпе сѐмѐселиччен ашаламалла, шўрпене ямалла. 10 минут вѐретмелле, туранă таварланă хяяр, оливки, сѐрулми, лавр сўлси, пѐрăç ямалла. Сўлама чакармалла, хуплчине хупса сѐрулми сѐмѐселиччен пашахламалла.

Яшка турилкисене саврашкан каснă лимон, хайма, ешѐл сѐмѐç хушмалла.

ЮРАТНĂ ЮРĂ

Стас Владимиров юрлукан «Пилеш шăрси» юрра кăмлалатăп. Ана итленѐ май сунатлă савраклăх, иртнѐ кун-сул аса килет. Май пулсан сак юрра «Хресчен сассире» пичетлеймѐр-ши?

Людмила АЙДАК. Етѐрне районѐ, Тури Ачак ялѐ.

Пилеш шăрси

Сăвви В. Шихрановăн, кѐвви С. Владимировăн

1. Паян куртăм элѐ ирхине Пилеш сыхнă кѐрен тутрине. Пѐрчѐн-пѐрчѐн такать сырлине Пѐрле хывнă сукмакам сине.
2. Астăватни савни иртнине, Каçсерен юнашар утнине. Сав пилеш сырлине татнине, Пит илемлѐ шăрса тунине.

Асăрхаттарни: юрă саврăмѐн юлашки икѐ йѐркисене икшер юрламалла.

3. Парнелерѐн мана шăрсине Сăтмахри пек хитре каçхине. Шантарса юрату пуррине, Шăратса чун-чѐре юррине.
4. Сухатман савнийѐн парнине, Эсѐ сыхнă пилеш шăрсине. Манайман юнашар утнине, Сывлăм тăрăх сукмак хывнине.

ЧŪРЕЧЕ АНИНЧЕ**Азали**

- ✓ Кучечек хѐвел сутине ыглаши килѐштермест, тѐттѐм вырăна та юратмасть. Саванпа ана сўтă, анчах хѐвел пайярки тўрремѐн ўкмен сѐре вырнастармалла.
- ✓ Куршаки тăпра яланах нўрлѐ пулмалла.
- ✓ Азали йўсѐке кăмлалла. Уйăхра пѐр хутчен ана ятарлă шѐвекпе шăварăр: 0,5 л шыва 2 таблетка аспирина ямалла, лайăх хутăштармалла.
- ✓ Вăл сулхăна та юратать. 2-3 эрнере пѐр хутчен куршаки тăпра сине холодильникра хатѐрленѐ пѐр катăкѐсем хурăр. Унсър пуçне ана сивѐ шывпа сѐç шăвармаллине ан манăr.
- ✓ Сў-сўрла уйăхѐсенче чечеке кашни эрнере ятарлă добренипе апатлантармалла.
- ✓ Азали шывпа пѐрѐхнине те кăмлалла, анчах сѐçкине сирпѐтме юрамасть.

КИЛ-ТѐРѐШРЕ**Сиенлѐ е сук?**

Кѐске хумлă кăмака чылай сынна калаçтарать. Аслă ару вăл сиенлѐ пулнине, радиаци кăларнине, апатри холестерин шайне ўстернине, сынна вѐлерме пултарнине палăртать. Анчах специалистсем сакна хирѐслѐсѐ.

Кѐске хумлă кăмакана Америкăра иртнѐ ѐмѐрѐн сурринче шухăшласа тупнă. Совет Союзѐнче ана 80-мѐш

сўлсенче кăларма пуçланă. Ку вăхатра унăн сиенѐ пирки никам та калаçман.

Чăннипе кăмака кăларакан пайяркасем тулалла тухмаçсѐ, вѐсем шалтах юлаçсѐ. Унсър пуçне унпа хатѐрленѐ апат-сѐмѐç тытăмѐ те улшăнмасть. Саванпа та кѐске хумлă кăмакапа усă курма хăрамалла мар.

Кавир тасататпър

Шѐвек сирпѐтмелли савăт (вăтам виçеллѐ) кирлѐ. Унта 1 апат кашăкѐ апат соди, 1/3 стакан уксус, вѐри шыв (анчах тин вѐрени мар), 1 апат кашăкѐ кѐпе сўмалли порошок ямалла, хутăштар-

малла. Кавир сѐнчи таса мар вырăнсе не хатѐр шѐвекпе сирпѐтмелле, 10 минут тытмалла, сăтăрса тасатмалла. Кивѐ кавир, урай паласѐ сѐнѐ пекхулѐс.

Вак-тѐвек

- ✓ Атă-пушмакри ыра мар шăрша сапла пѐтермелле: хура чѐйпе лавр сўлсине кофе молкăра уйрăммăн вѐтетмелле, вѐсене пѐр пек виçе илмелле, хутăштармалла. Сăнăха каçхине атă-пушмака сапмалла, ирхине силлесе тасатмалла. Ыра мар шăршă сухалат.
- ✓ Тѐпелти сѐтел ситти шуса аптратрѐ пулсан икѐ енпе сўпăстарақан (двухсторонний) скотча усă курăр.
- ✓ Пўлѐмри чечексене кислородпа лайăх тивѐстѐрме сўлсисене водород перекиçне шывпа хутăштарнă ятарлă шѐвекпе тасатмалла.
- ✓ Чечексем те кофе килѐштерѐсѐ. Вăл хытнă тăпра сѐмѐтет, вѐсене лайăх ўсме пулăшат.

АСАННЕ АРЧИНЧЕН**Техѐмлѐ яшка**

✓ Шалча пѐрси (фасоль) таварсър шывра хăвѐртрах пиçет. Сўламы сѐнчен илес умѐн кăна тавар ямалла.

✓ Шўрпи сахалрах пулсан вѐрекен шыв хушмалла.

✓ Шурă шалча пѐрсине 20 минут вѐретнѐ хыçсăн сăрхăнтармалла, вѐри шыв яраса тепѐр хут вѐретмелле. Капла тусан тутлăрах пулат.

✓ Шалча пѐрсине нумай шыв яраса вѐретмелле (3 л шыва 1 кг). Вăйсър сўламы сѐнче 1-2 сѐхет сѐмѐселиччен тытмалла.

✓ Шалча пѐрсинчен хатѐрленѐ яшка тутлăрах пултăр тесен шывне вѐреме кѐрсенех тăкмалла. Таса шыв яраса тепѐр хут сўламы сѐнче лартмалла, каштах ўсентѐран сѐвѐ хушмалла.

✓ Тутине улăштарма кастрюле сўпкам ешѐл сѐмѐç те яма юрат. Фасоль пиçсенех ана кăларса илмелле.

✓ Томат пастине, лимон йўсѐкне яшка пиçнѐ хыçсăн ямалла.

✓ Яшкара шалча пѐрси тѐксѐмлѐнсрен пѐсѐрнѐ чухне кастрюле хуппине хупмалла мар.

✓ Купăста яшкине йўсѐк тутă сапаран помидор пашахласа ямалла.

ТѐН**? Венчете пурте тăма пул-тараçсѐ-и?**

– Чиркўри аслă ѐссене Турра ѐненекен сынсѐмпе сѐç ирттерѐсѐ. Упăшки те, арăмѐ те Турра ѐненмен сынсѐм пулсасăн венчете тăнин усси пулмасть. Ун пек мăшър вăрах пурăнаймасть, сѐмье саланат. Вѐсем Турăран уйрăлса кайнă, ана кѐлѐ туса пурăнмаçсѐ пулсан мăшър хушшинче чăн-чăн юрату та, канăçлăх та сук. Эппин, сѐмье саланасса куçкѐретѐх. Ахальтен сапла каламаçсѐ: «Турă пѐрлештернине этем ан уйăртър».

Венчете тăнă сынсѐм уйрăлсасăн та вѐсенчен хăшѐ те пулсан вилмѐсѐр качча кайма е авланма юрамасть. Вѐсем Сўлте пурпѐрех упăшкипе арăмѐ шутланса тараçсѐ. Саванпа та венчете тăриччен савраксен малтан пѐр-пѐринчен пѐтѐмпех ыйтса пѐлмелле: вѐсем ѐмѐр пѐрле пурăнма сынсене мар, Турра сăмах параçсѐ-ске.

? Типѐ вăхатѐнче ачана тѐне кѐртме юрат-и?

Паллах, юрат. Анчах чиркў сыннисем типѐ вăхатѐнче пур чухне те ерѐсѐмѐсѐ. Хăш-пѐр чиркўре ку вăхатра шăматкунпа вырсарникун сѐç тѐне кѐртѐсѐ. Мѐншѐн тесен сак тапхăрта кѐлѐсем вăрам иртеçсѐ. Саванпа та ачана тѐне кѐртес куна палăртнă май малтанах чиркўпе сыханмалла, унти йѐркисене ыйтса пѐлмелле.

Ачана хăт хăш кун та тѐне кѐртме юрат. Сак ѐсе ытларахăшѐ пекке кун сути курнăранпа 40 кун иртсен пурнăçлат. Паллах, каярах е маларах тусан та юрат. Анчах ана ыглаши вăраха тасма юрамасть.

**Чирлѐ сыншăн
йăлăнмалли
кѐлѐ**

Эй пурне те тытса тăракан Святой Патша Турă, Эсѐ хѐн кăтартсан та сапах вѐлѐрместѐн; ўке пуçланисене тѐрекленѐретѐн, антарса янисене улăхтаратăн, этем ўчѐ халсърланнине самайлантарса тăратăн. Эй Туррăмър, Сана тархаслатпър: Хăвăн сак (ятне кала) чуру сине Хăвăн ыра кăмлална ситѐр, вăл пѐлсе тата пѐлмесѐр тунă сўлахѐсене каçар. Эй Турă, Хăвăн сывлăх паракан хăватна Сўлтен антар, сакан ўтне сѐртѐн, унăн вѐрине сивѐт, асапне сăмăллат, ашѐнчи пур тѐрлѐ чир-чѐртѐн те лăплантар. Хăвăн (ятне кала) чурушăн эмелсѐ пул: чирлѐ, асаплă вырăнѐ сѐнчен пѐтѐмпех сыватса тăрат ана, Хăвна юратакан, Хăвăн ирѐкне тăвакан туса, ана Хăвăн ѐненекен ушкăну аллине пар. Эй Туррăмър, пире хѐрхенсе каçарасси те, сăласси те Саңра. Сана: Ашшѐне, Ывăлне, Святой Сывлăшне аслăласа мухтатпър, халѐ те, кирек хăсан та, ѐмѐр-ѐмѐрѐх. Аминѐ.

УЙĂХ КАЛЕНДАРѐ

Число, кун	Чўк, 17 – кѐçнерникун	Чўк, 18 – эрнекун	Чўк, 19 – шăматкун	Чўк, 20 – вырсарникун	Чўк, 21 – тунтикун	Чўк, 22 – ытларикун	Чўк, 23 – юнкун
ХѐВЕЛ	тухать	7.32	7.35	7.37	7.39	7.40	7.44
	анать	15.39	15.37	15.36	15.34	15.33	15.30
Кун тăршшѐ	8.07	8.02	7.59	7.55	7.53	7.49	7.46
УЙĂХ	тăхри	катăлса пыратъ	катăлса пыратъ	катăлса пыратъ	катăлса пыратъ	катăлса пыратъ	катăлса пыратъ
	кунѐ	18-мѐш кун	19-мѐш кун	20-мѐш кун	21-мѐш кун	22-мѐш кун	23-мѐш кун
		Рак паллинче	Рак паллинче	Арăслан паллинче	Арăслан паллинче	Арăслан паллинче	Хѐр паллинче

Вĕрентекен пур чух вĕренсе юл

Патӑрьел районенчи Турханги вӑтам шкулта ӗслекен Ираида Лещева 35 сула яхӑн «Илем» кружок ертсе пырать. Ачасене ал ӗс тума вĕрентет.

«Технологи урокӑнче ӑыхма-тӑрлеме май ӑук – урӑх программа. Ӑавӑнна та вĕренекекем ӗс ӑумне ӑыпӑнччӑр тесе кружока пӑрахмастӑп», – терӑ 4-мӗш класс ачисене вĕрентекенкер.

Технологи урокӑ эрнере пӑр сехет ӑеӑ. Хальхи вӑхӑтра ачасем програм-мӑпа пассажир вакунӑ ӑсталанине пӑлтӑрчӑ Ираида Сергеевна. «Ара, хут ӑыпӑстарнипе мала каяймӑн, – пӑшӑрханса пӑлтӑрчӑ вӑл. – Арӑын ача-сем мастерскойне каяшӑн тапӑртатса тӑраӑӑ. Пӑта ӑапма, савапа савалама килӑшет вӑсене. Хӑр ачасем те йӑппе ӑип тытасшӑн».

«Хулӑ чухне авмасан патак пулсан авасси хӑн» тенешкӑл ачана пӑчӑкрӑн ӑе хӑнӑхтармалла. Унсӑрӑн кая юлат. Ӑак тӑллевпех ӑнтӑ вӑл «Илеме» йӑрке-ленӑ. Унта пусламӑш класра вĕренеке-сем те, аслисем те ӑуреӑӑ. Хӑрсемпе

пӑрлех качӑсем те. Алса-чӑлха ӑыха-си, тӑрлесси вĕсемшӑн ют мар. Анчах юлашки вӑхӑтра ӑамрӑксене ытларах телефон кӑсӑклантарнине те пытар-марӑ. «Тӑхтав вӑхӑтӑнче те пӑр-пӑрин-пе калаӑмаӑӑ, ӑак интернет вĕсене «ӑисе ярать» пулӑ», – чунран кулянчӑ вĕрентекен.

Паллах, ачасене ӗс ӑумне ашшӑ-амӑшӑ, учитель ӑыпӑстармасан – кам вĕрентӑ? Хӑй те ал ӑсне аслисенчен хӑнӑхнӑ. Сӑмахран, канвапа тӑрлеме ӑна Раиса аппӑшӑ вĕрентнӑ, кӑлачӑна вара – Василиса Осипова. Вĕсене пая-нихи кунчен тав сӑмахӑ калать вӑл.

Асламӑшӑ те ӑста ӑын пулнине аса илчӑ Ираида Сергеевна. Асӑннӑ район-ти Анат Тӑрмашӑнче пурӑннӑ вӑл. Ял ӑынни ӑна «Анушка аппа» тесе хисеп-ленӑ. «Унӑни пек сурпан никамӑн та пулман тетчӑ. Алӑ вӑӑӑсен тунӑскӑрӑн эрӑӑӑсем мӑне тӑратчӑ!» – аса илчӑ ӑывӑх тӑванне хӑрарӑм. Асламӑшӑ вил-ни те тахӑнах, анчах унӑн ячӑ паян та ӑӑр ӑинче пурӑнать. Аслӑ ӑру ӑна халӑ

Ираида Лещева Мария Давыдовӑпа.

те ырапа аса илет.

Ачасене хушпу-тухья, масмак, пӑ-иххи ӑсталама та вĕрентет вӑл. Ӕлӑк кашни хӑр ача валли амӑшӑ тухья тунӑ. Хӑрӑ ӑитӑннӑӑсемӑн ку ӑсе хӑй те хутшӑннӑ. Ӑакна шута илсе 2-3-мӗш класра вĕренекекемпе ӑи-пуӑ хатӑрле-ме тытӑннӑ. Мӑн тетӑр? Чиперех ӑста-ланӑ ӑна хӑшӑ-пӑри. Акӑ Евдокия Базу-нова хӑйӑн ӑӑӑӑе районти уява та хутшӑннӑ.

Кружока ӑурекекем шкул пахчинче вӑй хураӑӑ. Ӑуркунне чечек акаӑӑӑ, кӑркунне лаптӑка тасатаӑӑ. Маларах

ӑакна ӑс урокӑнче пурнӑсланӑ. Вӑл про-граммӑра та пулнӑ. Халӑ ял ачине ӑӑртен пистерсе пыни никамшӑн та вӑрттӑнлӑх мар. Ӑавӑнна вĕсене пах-чара ӑсleme те хӑнӑхтарать учитель.

Ял хӑрарӑмӑн темӑн тума та пӑлмелле. ӑитменине вĕрентекенӑн. Ал ӑсне кӑмӑллакан Ираида Сергеевна ача-пӑчана та ӑак тӑлӑшеп «чирлетте-рет». Акӑ 3-мӗш класра ӑс пухакан Ма-рия Давыдова кӑске вӑхӑтрах чылай тӑрӑ тӑрленине пӑлтӑрчӑ. Кунта вара вĕрентекенӑн те тӑпи пурах.

Валентина ПЕТРОВА.

ШӑПА

Пурнӑӑ – ӑӑр тӑрлӑ пӑрӑнӑӑ

Редакция ир-ирех вӑтам пӑлӑ хӑрарӑм кӑрсе тӑчӑ. ӑул-сем иртнине пӑхмасӑр илемлӑхне ӑухатман-ха. Анчах куӑӑ салхуллӑ, ӑӑлӑнӑӑ шыранӑн пӑхатъ.

Семье хӑналӑх-ши?

– Манӑн упӑшка, Александр, тӑлӑх ӑснӑ. Пӑр тӑванӑ патӑнчен теприн патне куӑса ӑӑренӑ. Юлашки ӑулсенче Балти тӑрӑхӑнче пурӑннӑ. Кунтах ӑемье ӑавӑрнӑ. 90-мӗш ӑулсен-че вĕсем Муркаш районне куӑса килнӑ. Вĕсене салара пӑчӑк ӑурт уйӑрса пачӑӑ. Икӑ ачаллӑ ӑемье ыттисенчен нимӑнпе те уйрӑл-са тӑман. Вĕсем пирӑн урамрах пурӑнатчӑ, анчах хутшӑнман, – калаӑва пусларӑ Инна В. – Пӑррехинче ман пата вӑсен кӑрши чупса ӑитрӑ: «Айта-ха, Александрӑн арӑмӑ вилнӑ, апат-ґимӑӑ хатӑрлеме пулӑшар», – тет. Хӑрарӑм унченех чирленӑ иккен. Ун чухне аслӑ ывалӑ – 10-ра, хӑрачи 5 султа пулнӑ. Амӑшӑ вилсен вĕсем вӑӑӑмех урамра чупса ӑӑренине асӑрхарӑм.

– Сирӑн хӑрачана ӑавӑнтар-малла мар-и? – ыйтрам пӑрре-хинче ашшӑнчен. Савӑнсах килӑшрӑ. Ӑавӑн хыӑӑӑн пӑчӑкскере пӑхсах тӑраттӑм, ӑитереттӑм. Ӕна кура асли те пирӑн пата туртӑнчӑ. Тӑлӑхсене хӑрхенипех пулӑшма тытӑнтӑм темелле. Кӑӑх хӑрачана та шу-ла кайма вӑхӑт ӑитрӑ. Ӑурла уй-ӑхӑнче Александр пирӑн пата килчӑ: «Сирӑн Иннӑна пӑрле илсе кайма юрать-ши?» – ирӑк ыйтрӑ аттепе аннерен.

– Пурӑнса пӑхӑр-ха, – иккӑ-ленчӑ анне. Арӑынна шанманни-не пытармарӑ темелле, анчах хирӑӑлемерӑ. Ӑапла кӑтмен ӑӑртен ӑемье ӑавӑртӑмӑр.

Ун чухне Инна 27-ре пулнӑ.

Хӑйӑн ывалӑ ӑенӑ ӑемье пур-ӑнма килӑшмен, тӑван килтех юлнӑ. Амӑшӑ патне куллен хӑна-на ӑӑренӑ. Ӑурт-йӑр хӑӑк пулни-не пӑхмасӑр ӑемье малтанхи тапхӑрта аванах пурӑннӑ. Кил хуґи – йӑрке хуралӑнче, Инна почта уйрӑмӑнче тӑрӑшнӑ.

Анчах кӑӑх мӑшӑр хушшин-чен хура кушак ӑаӑса кайнӑ. Тип-терлӑ, ӑӑчен хӑрарӑм арӑынна ачисене пӑхма, кил-ӑуртра тир-пейлеме кӑна кирлӑ пулнӑ тейӑн.

– ӑенӑ ӑул умӑн ӑсре уяв ӑаӑӑ иртрӑ. Ӕпӑ нумай тытӑнса тӑмарӑм, киле таврӑнтӑм. Ӑаґи 9 сехет иртсен упӑшка та ӑитрӑ. Ӕсӑр. Сасартӑк ман ӑине сиксе ӑкрӑ, хаяррӑн хӑнеме пу-сларӑ. Ачасем хӑранипе тухса тарчӑӑ. Тӑна ӑухатиччен хӑнерӑ, ирччен асаплантарчӑ. Ирхине анне чупса ӑитрӑ. «Инна, айта, вӑлерет ку ӑын сана», – терӑ. Урӑлса ӑитнӑ упӑшка чӑркӑслен-се ӑасару ыйтрӑ. «Санӑр Лиза мӑнле пурӑн? – йӑлӑнчӑ вӑл. – Ан пӑрахсам мана».

Ӑак вӑхӑтра йывӑр ӑын пулни-не ӑнлантӑм. Больницӑна ырт-тарчӑӑ. Ӑакна пӑлсен упӑшка чуп-са ӑитрӑ, ачана упраса хӑварма ыйтрӑ: «ӑенӑрен пурӑнма тытӑ-нар», – тесе йӑлӑнчӑ. Ӕна ӑненсе ӑасартӑм. Ача ӑураличчен хут уй-ӑрттартӑмӑр, – хаш ӑывларӑ хӑрарӑм иртнине аса илнӑ май.

Кӑӑх мӑшӑрӑн пӑрлехи ар-ґын ача ӑуралнӑ. ӑемье пысӑк-ланнӑ май кивӑ ӑурт-йӑре ӑенетнӑ. ыльӑх-чӑрлӑх, хур-кӑвакал йышлӑ усранӑ. Тӑватӑ ӑултан хӑрача кун ӑути курнӑ. Чӑн та, хирӑӑссеси пулнӑ-ха, анчах

арӑын текех аллине ирӑке яман. Ӑакӑ тӑвал умӑнхи шӑплӑх кӑна пулнӑ-мӑн.

Мунчара ют хӑрарӑмпа

Лӑпкӑ пурнӑӑ каллех чӑл-пар арканнӑ. Александр ӑӑсӑр юлсан килтисем «тамӑка» кӑрсе ӑкнӑ. Арӑын хӑйӑн тарӑхӑвне ӑывӑх ӑыннисем ӑинче сирнӑ. Сӑлтав-сӑрах арӑмне кӑвӑӑме, эрех ӑме тытӑннӑ.

– Ют арӑынсем патне кай-ма-и? Ун чухне 5 ачапа картиш тулли ыльӑх-чӑрлӑхчӑ пирӑн. ӑын ыврӑнне хума пӑрахрӑ. Вӑӑӑм хӑненипе, куляннипе чир-лесе кайрӑм. Темисешер кун киле таврӑнмарӑ. «Ӕпӑ санран уйрӑлатӑп», – терӑ вӑл мана пӑррехинче. Уйрӑлма документ-сем ырттӑн пустарнӑ иккен. Ку вӑхӑт тӑлне аслисем ӑитӑнсе кил-тен тухса кайнӑччӑ ӑнтӑ. Кӑӑӑнни-пе, 10-ри хӑрачапа, хваттере пур-ӑнма куӑрӑмӑр. 14-ри ывал ашшӑ-пе килтех юлчӑ, – калаӑва малал-ла тӑсрӑ хӑрарӑм. – Анчах кӑӑх вӑл та ман пата тарса пычӑ.

Васкаса тунӑ утӑмшӑн пая-ни кун та ӑкӑнет вӑл. Вӑхӑтлӑха ирӑке тухнӑ упӑшки ӑийӑнчех майра тупнӑ. Ӕна шыраса аякка кайман, Иннӑн кинне куӑ хывнӑ. Йывӑр чирлекен шӑллӑ ӑакна хирӑӑслеймен.

Хваттерте пурӑнса та Инна килне кайса ӑӑренӑ – ӑурт-йӑре ӑӑкӑме укӑ-тенкӑ, вӑй-хал са-май хывнӑ хыӑӑӑн мӑнле пӑрахӑн ӑна? ӑитменине ача-сем те ӑсӑхх пӑраӑӑӑ. Пӑррехин-че килне ӑывхарнӑ май мунча-ран пӑс тухнине асӑрханӑ вӑл, унта васканӑ. Ак тамаша! Алек-сандрпа унӑн кинӑ вӑри мунча-

ра рехетленеӑӑ.

– «Намӑссӑр, мӑн туса ӑӑрен кунта!» – тесе тарӑхнипе ӑӑӑӑнчен тӑпӑлтартӑм кӑна хай-хине. Анчах мӑн усси, намӑса ӑухатнӑ ӑынна ӑса кӑртӑйӑн-и? Уйрӑлтӑмӑр. Нушаланса тунӑ ӑурт-йӑре ют хӑрарӑма парас килменипе каялла унта куӑрӑм. Вĕсем тепӑр хваттер тупрӑӑ.

Ӑакӑнпа кӑна хирӑӑ тӑру вӑӑ-ленмен-ха.

– Пӑлтӑр чӑк уйӑхӑнче атте-анне килӑ умӑнче ют машина ларнине асӑрхарӑм. Хӑвӑртрах тӑван киле васкарӑм: шӑллӑмпа темӑн сиксе тухман-ши? Унта вара Александр хуӑаланать, чӑӑрече рамине юсать. Кин ӑна кунта ертсе килнӑ иккен. Ӑакна курсан чун «вӑресе кайрӑ». Тар-ӑхнипе урама чупса тухрӑм. ӑенӑ машина кантӑкне ӑапса ӑемӑртӑм. Вӑл укӑса ӑук тесе хӑрачана уйӑхра 1500 тенкӑ кӑна алимент тӑлет. Ӑав хушӑрах чаплӑ машина туянатъ. ӑитмени-не, манӑн тӑван килте хуӑала-наӑӑӑ, – инкекӑн сӑлтавне шы-рарӑ Инна.

Александр машинӑна сиен кӑнӑшӑн ачасен амӑшне ӑасар-ман, суда панӑ.

– Манӑн адвокат тытма укӑса ӑук. Судра пӑр свидетель те пул-марӑ. Александрпа кин сӑмахӑ тӑрӑх суд турӑӑ мана. Саккун йӑркине пӑлменипе хама хам

хӑтӑлеме хевте ӑитмерӑ. Мана тӑресем 140 сехет ӑслесе юсан-ма йышӑнчӑӑ. Ӑак вӑхӑт тӑлне парӑмсем капланчӑӑ. Ӕпӑ хват-терте пурӑннӑ тапхӑрта упӑшка газшӑн, шывшӑн тӑлеме. Пар-ӑмсенчен тухма хӑтланса икӑ ӑсре тар тӑкрӑм. Укӑса-тенкӑ тӑлӑшеп йывӑрлӑха кӑрсе ӑкни-пе суд йышӑнӑвне тулли пурнӑ-ӑслаймарӑм – ӑслесе татай-марӑм. Александр халӑ мана хуптарассишӑн чупса ӑӑрет. Ах-ӑртнех, ӑенӑ арӑмӑпе пирӑн ӑурт-йӑре куӑсаӑн. Ачасене те укӑса астарса мана хирӑӑ тӑратма хӑтланать. Мӑншӑн ӑпӑ уншӑн курайми ӑын пулса тӑтӑм? Унӑн аслӑ ачисене ура ӑине тӑратнӑшӑн айӑпа кӑтӑм-ши? Шел, аннене итлемерӑм. Халӑ чавса ӑывӑх та ӑыртаймӑн. Ма-шина кантӑкне ӑапса ӑемӑрнӑшӑн айӑпа йышӑнатӑп. Анчах вĕренӑн те вӑӑӑ пур. Ку-ран кулнине хӑсанчен чӑтмал-ла? Суд манӑн лару-тӑрӑва ӑнланма тӑрӑшманни пӑшӑр-хантарать. ӑитменине Алек-сандр ывалшӑн манран алимент шыраса илесшӑн. Икӑ ача та манпа пӑрле пурӑннӑ вӑт! Тӑре-сем ӑакна шута илмени тӑлӑнтерет.

Инна В. Шупашкарти общество организациӑсенчен хӑйӑн прави-не хӑтӑлеме пулӑшу ыйтасшӑн.

Лариса НИКИТИНА.

РЕДАКЦИРЕН. *Статья пичете тухас умӑн каллех Иннӑна ӑыхӑнтӑмӑр. «Суд йышӑнӑвне пурнӑӑсламаншӑн, тулли ӑслесе татманшӑн 8 кунлӑха хупса лартмалла турӑӑ. Халӑ хама тыт-са каясса кӑтсе пурӑнатӑп», – терӑ вӑл. «Ӕсир пӑрле пурнӑӑ ӑулӑ ӑине тӑратнӑ ачасем нивушлӑ сирӑн хута кӑмерӑӑ?» – ыйт-масӑр чӑтаймарӑм. «Вĕсем ашшӑнчен иртме хӑраӑӑӑ. Хам ну-шапа чӑрмантарас, хушша-хуппа кӑртес килместъ». Хӑрарӑм тӑрӑслӑхшӑн малалла кӑрешме хатӑррине пытармарӑ.*

ХЫПАР-ХАНАР

Злата – 300-мөш ача

Ача тәнчене килни – җәмьешән саванас. Җак кунсенче Муркаш районәнчи ЗАГСра 300-мөш ачана шута илне. Вәл Кашмаш яләнчи Романпа Елена Яриковсен пөчөк хөрә, Злата, пулнә. Җавна май җамрәк ашшә-амашне район администрацийән пусләхә саламланә, ЗАГС уйрәмә вара парнепе чысланә.

Җут җанталәк тусәсем

Шәмәршә районәнчи вәренү учреждениейсем Кәсәя кунне (чүк уйәхән 12-мөшәнче паләртаҗсә) тәплән хатәрленсе ирттернә. Җак вәхәт тәльне асәннә вөҗән кайәксем вәрмантан җынсем пурәнакан вырән-сене куәсәсә. Вөсем җывхаракан сивве туяҗсә-мән.

Ачасем кайәксем валли сырәшсем хатәрленә, вөсем җине апат хунә. Кәсәя кунне сәнүкерчөксемпе үкерчөксен куравне йөркенеләнә. Җавән пекех җут җанталәкә сыхлас тәлешпе ятарлә каласусем ирттернә.

Уяв саванәс күтәр

Умра – җөнә җул уявә. Хәл Мучи кучченәҗе кашни ача кәтет. Җавна май Красноармейскинчи халәха социаллә пуләшу паракан центр ыр кәмәлләх акциһә йөркенеләнә. Вәл чүк уйәхән 15-мөшәнчен пусласа раштав уйәхән 20-мөшәнчен «Ача-пәчана җөнә җул парнелер!» ятпа ирттет. Акци вәхәтәнче ентешсем сахал тупәшлә, нумай ачаллә җәмьери шәпәрлансем валли тетте, уяв җи-пуҗә, җөнә җул парни пухәс.

Чәвашләхшән

ЧНК кәҗал «Чәвашләха аталантаракан чи лайәх шукул» конкурс ирттернә. Унән тәлләвә – «Чәваш Республикнчи чәлхесем җинчен» калакан саккуну шукулсенче мәнле пурәнакланине тупса паләртасси.

Амарту икә тапхәрпа иртнә. Юлашки тапхәрпе вара республикари 5 пәлү сурчә хутшәннә: Йәпреҗ районәнчи Пучинкери, Муркаш районәнчи Калай-кассинчи, Шупашкарти 60-мөш тата 10-мөш шукулсем, җөнә Шупашкарти 18-мөш лицей.

Жюри членәсем кашни вәренү учреждениейән еҗә-хәләпе вырәна тухса паллашнә. Вөсене тәрлә вөҗепе хакланә: стәндисене чәвашла хатәрлени, шукул сайтәнче чәвашләха тытса пыни, пәлү суртне тулаш тата шалаш енчен илемлетме икә патшаләх чәлхиле уә курни тата ытти те.

Асәннә шукулсем конкурсән җәнтәрүҗисем пулса тәнә. Вөсене чүк уйәхән 23-мөшәнче ЧР Вәренү институтәнче чысләс.

11 млрд тенкәрен иртнә

2016 җулхи чүк уйәхә тәльне Раҗсей ял хуҗаләх банкән Чәваш Енри филиалән вклад каләпәшә 11 млрд тенкәрен иртнә. Пәлтәр җак тапхәртипе танлаштарсан уйрәм җынсен депозичә 2,4 млрд тенкә үснә (27,9 процент).

«Пенсионный Плюс» вкладпа уә куракан уйрәмах нумай. Унән каләпәшә 30 процент үснә. «Классический», «Накопительный», «Управляемый» вкладсем те халәхра анлә сарәлнә.

Филиалән директорә Ирина Письменская каланә тәрәх – Раҗсей ял хуҗаләх банкә хәйән клиентәсене акцисемпе, сезонри тухәҗлә сәнүсемпе савантарать. Сәмахран, 2016 җулхи чүк уйәхән 1-мөшәнчен пусласа 2017 җулхи нарәс уйәхән 28-мөшәнчен уйрәм җынсем валли «Проценты вперед» депозит хута кайнә. Ун тәрәх банка укәса хывсан процентне тәүреш шутласа параҗсә.

РФ Тәп банкән 3349-мөш генеральнәй лицензийә.

АХ, АНЧАХ...

Укәса тесен...

«АПК аталанавә» наци проекчә ял хуҗаләхне җәкленме җул үсрә. Патшаләх пуләшәвәпе фермер хуҗаләхәсем те анлә уә курма тытәнчәс. Анчах хәшә-пәри бюджетран уйрәкан субсидие пайта курма шутланә.

Хисеп вара пөчөк мар, 6 млн тенкә ытла.

Тәпчев җакна кәтартнә. Уйрәм пайтаҗә, фермер уй-хире шәварма туяннә оборудованишән бюджетран саплаштарнине пәлсен савәннә. Пуләшупа тәлләвлә уә курас, хуҗаләха аталантарас вырәнне укәсана кәҗисине пәтәрсе чикме васканә. Хайхи мелиораци оборудованине илнине җирәплетекен суя документ хатәрленә. Унтан әна «тәкака саплаштарма» министрствәнә тәратнә. Ниме тәман хутсем пуләшнине федераци, республика бюджетәсенчен 6,1 млн тенкә субсиди илнә. Укәса па хәйне пәлнә пек уә курнә.

Йөрке хуралҗисем ултава җиеле кәларнә. Суд пайтаҗәнә 4 җул условлә майпа ирәкрән хәтарнә. Унән 900 пин тенкә штраф тәлеме, патшаләха күнә тәкака туллин саплаштарма тивә.

Паләртмалла, бюджетран мелиораци оборудованине туянма уйрәкан укәсана хапсәннә тәсләхсем татах пур. 2016 җулта, җулла, республика бюджетәнчен 22,5 млн тенкә вәрланәшән аялплама угулвлә еҗе суда ярса панә. Тәпчев тавар хакне виҗсәсәр үстерсе кәтартнине паләртнә. Суд умне Куславка районәнчи 36 җулти агрофирма директорә, Сәнтәвәрри районәнчи 42-ри фермер тата Шупашкарти пурәнакан 35-ри арсын тәнә. Шәпах вәл, хуларә пурәнаканскер, ултавәҗәсене хаклә техникапа тивәҗстернә. Тәпчев ертүҗсәсем укәсана унчен илнә кредитсене татма янине паләртнә. Паллаха, аялплисене тивәҗслипе явап тыттарнә.

Суеҗ ветеринар

җывәх вәхәтра Улатәр районән тәп ветеринари тухтәрә те саваламан сак сине лармалла. Әна РФ УК 237-мөш статийн 1-мөш пайәпе аялплаҗсә (тавараләха хәрушләх кәларса тәратакан информацияе пытарнәшән).

Кәҗалхи сурла уйәхәнче Улатәр районәнчи Сурский Майдан салари пәр хушма хуҗаләхра сасартәк 4 сымна чир-

ленә. Вөсем Африка мурәпе аптрани тәүреш паләрнә темелле. Сиплени те пуләшман, кәҗсәх выльәхсем вилнә. Вәхәтра мерәсем йышәнас, вилесене тәпчеме асатас вырәнне ветеринар инкәк пирки пытарма тәрәшнә. Яваплә органсене те пәлтәрне. Кил хуҗисем те инкәк сәлтәвне пәлмен. Ара, выльәх тухтәрә вәрттәнләха вөсене те усман. Сымнасене ял җывәхәнчи тимәр контейнера кайса пәрахнә. Җапла майпа хәрушә чир-чәре сарәлма җул үснә темелле.

Ултавән ури кәске тәнешкәл вәрттәнләх җиеле тухнә. Унчен маларах күршәри Пәрачкав районәнче Африка мурә сарәлнә. Улатәр район администрацийәнче җивәч ыйтәва ларура сүтсе явнә, ыттисене асәрхаттарнә. Сурский Майданра пурәнакан җын вәрттәнләха үснә, салара сымнасем вилнине пәлтәрнә. җийәнчех ирттернә лаборатори тәпчевә вөсене Африка мурә ернине паләртнә. Салана карантинә илнә. Улатәр район территориянче чрезвычайлә лару-тәру йөркине кәртнә.

Суеҗ ветеринара вара явап тыттарма угулвлә еҗ пусарнә.

Л. АЛА.

ҖЫРӘНТАРУ – 2017

«Хыпара» – кашни җәмьене

2017 җулән I җуринче илсе тәмәшкән декабрь уйәхән 26-мөшәнчен «ХЫПАРА» – 572,88 тенкәпе, «ХЫПАР-эрнекуна» – 279,36 тенкәпе, «ХРЕСЧЕН САССИНЕ» – 250,08 тенкәпе җырәнтарасҗсә.

РЕКЛАМА, ПӘЛТЕРҮСЕМ

СУТАТАП / ПРОДАЮ

2. **АКЦИЯ! БЛОКИ КЕРАМЗИТОБЕТОННЫЕ**, пропаренные, вибропрессованные 20x20x40 – 32 руб., 12x20x40 – 26 руб., 9x20x40 – 22 руб. Песок, ОПГС, щебень, кирпич, КОЛЬЦА ж/б для колодцев и к-защит 0,7; 1; 1,5 м. Бурение. Высокое качество. Доставка манипулятором. Без выходов. Т. 8-967-470-46-77.
4. **Немецкие пластиковые ОКНА.** Скидки. Гарантия. Замер, д-ка – бесплатно. Т. 8-987-576-65-62.
8. **Гравмассу, песок, щебень, торф, кирпич, керамблок, керамзит.** Пенсионерам, уч. ВОВ – скидки. Т. 8-905-199-01-22.
11. **Срубы на заказ.** Т. 37-28-74.
14. **Немецкие ПЛАСТИКОВЫЕ ОКНА.** Низкие цены. Пенсионерам скидки. Замер, доставка – бесплатно. Без вых. Т. 8-927-855-83-55.
16. **Гравмассу, песок, щебень, керамзит** – недорого. Т. 89053465671.
21. **Керамблок, гравмассу, песок.** Т.: 8-903-345-63-07, 89176757528.

27. **КИРПИЧ** от 10 руб., **БЛОКИ** к/б, пеноблоки. Манипулятор. Тел.: 890332220208, 48-02-08.
35. **Пластиковые ОКНА, металлические ДВЕРИ.** Бесплатно: замер, доставка, демонтаж. **Гарантия** 15 лет. Т. 8-937-391-39-91.
62. **Блоки КБ** от 33 руб., **цемент, доски** обрезные от 5600 руб., **песок, ОПГС, кирпич.** Доставка. Услуги манипулятора. Т.: 8-903-345-53-24, 89033222532.
93. **Кирпич** красный одинарный, полуторный, силикатный, облицовочный (все цвета), **половняк, КББ** 20x20x40, 20x12x40, **гравмассу, керамзит.** Доставка. Разгрузка кран-манипулятором. Т.: 44-20-97, 89033582097.
98. **Бетон, раствор, фонд. блоки, плиты** перекрытия, **перемычки, крышки** для погреба, **доски.** Д-ка. Дешево. Т. 89278535732.
142. **ОКНА** – дешево. Т. 89276684382.
154. **Металлочерепицу, профнастил, металлосайдинг, водостоки.** Доставка. Замер. **Строительство.** Т. 8-919-653-43-68.

219. **Гравмассу, песок, щебень** - 20 тн. Доставка. Т. 8-917-650-03-85.
750. **БЫЧКОВ, Д-ка.** Т. 89279841515.
753. **САНИ, телегу.** Т. 89613380110.
610. **Отруби** – 6,5 р., **пшеницу** – 9 р., **ячмень** – 8,5 р. Т. 89373916016.
ТУЯНАТАП / КУПЛЮ
39. **Бычков, коров, лошадей.** Т. 8-960-310-98-78.
50. **Коров, телок.** Т. 8-927-850-85-64.
612. **Закупаем поросят** 5-20 кг. Т. 8-967-791-89-05.
694. **Бычков, коров, телок, лошадей.** Дорого. Т. 8-961-344-03-82.

АУ «Издательский дом «Хыпар» **СДАЕТ ПОМЕЩЕНИЯ ПОД ОФИС** на **3, 6, 7** этажах **Дома печати.** Справки по тел.: 28-83-70, 56-04-17, 28-83-64.

ПУЛӘШУ / УСЛУГИ
32. **Лечение алкоголизма.** Анонимно. Консультация бесплатная с 9.00 до 19 ч., сб., воскр. с 9.00 до 13 ч. А: г. Чебоксары. Т. 8(8352)55-27-33. Лиц. ЛО 21-01-001 341 от 17.11.2015г. МЗ ЧР. Имеются противопоказания, проконсультируйтесь со специалистом.
38. **Чистка колодцев, скважин.** Водоснабжение. Т. 89674715070.
43. **Бурение скважин «под ключ».** Гарантия. Т. 8-927-668-43-82.
45. **Лечение алкоголизма и табакокурения.** Т.: 8(8352)215345, 89199785855. Лиц. 5001001230 от 08.06.2007. Имеются противопоказания, проконсультируйтесь со специалистом.
53. **Изготовление ЛЕСТНИЦ** (дуб, хвоя, береза). Т. 8-917-662-34-94.
152. **Бурение скважин на воду.** Т. 8-960-302-12-93.
189. **Бурение колодцев, скважин.** Т.: 89674703824, 89279905481.
228. **Строительные работы** от фундамента до кровли – бани, фасады, заборы. Т. 89373762324.
238. **Бурение скважин на воду.** Быстро. Качественно. Гарантия. Т.: 8-960-301-25-13, 8-927-991-66-99.

<p>«ХРЕСЧЕН САССИ» Обществәла политика хәсәчә Индекс 54838 Учредительсем – Чәваш Республикн Информаци политикин тата массәллә коммуникацион министрствин, Чәваш Республикн Информаци политикин тата массәллә коммуникацион министрствин «Хыпар» Издательство сурчә» Чәваш Республикн хәйитәмлә учрежденийә</p>	<p>ДИРЕКТОР-ТӘП РЕДАКТОР – М. М. АРЛАНОВ Редактор – В.В. ПЕТРОВА РЕДКОЛЛЕГИ: В.В. Петрова – редактор И.П. Никитина – корреспондент Л.А. Никитина – корреспондент Е.А. Трофимова – хәсәт операторә</p>	<p>hypar3@mail.ru Редакцияе издатель адресә: Шупашкар, И. Яковлев пр., 13. Телефонсем: директор-тәп редактор – 56-00-67, пайсем – 62-50-06, 62-04-54, реклама пайә тел./факс – 28-83-70. Факс (8352) 62-50-06</p>	<p>Хәсәтә 2013 җулхи раштав уйәхән 10-мөшәнче Федерациян сыхәнә, информаци технологияйсемпе массәллә коммуникацион сферинчи саккунсене пәхәннине сәнәса тәракан службин Чәваш Республикнчи управленийә ПИ ТУ 21-00305 № регистрацияләнә. Хәсәтә «Хыпар» Издательство сурчә» АУ техника центрәнче каләпланә хатәр оригинал-макетран «Чәваш ЕН» ИПК» АО типографийәнче пичетленә. 428019, Шупашкар, И. Яковлев пр-чә, 13.</p>	<p>Графика 17 сехетре ала пусмалла. 17 сехетре ала пуснә. Заказ 4080 Тираж 6647 <small>* Рекламапа пәлтәрүсем. Реклама текәсәсемпе пәлтәрүсемшән вөсене паракансем яваплә.</small></p>
---	--	---	---	---

ТУНТИКУН, 21 БЫЛАРИКУН, 22 ЮНКУН, 23 КЕШЕРНИКУН, 24 ЗРНЕКУН, 25 ШАМАТКУН, 26 ВЫРСАРИКУН, 27

5.00 «Доброе утро» 9.00, 12.00, 14.00, 15.00, 18.00, 1.00, 3.00 Новости 9.20, 4.10 «Контрольная закупка» 9.50 «Жить здорово!» 12+ 10.55, 3.15 «Модный приговор» 12.15 «Про любовь» 16+ 13.20, 14.15, 15.15, 1.15 «Время покажет» 16+ 16.00 «Мужское / Женское» 17.00, 2.10, 3.05 «Наедине со всеми» 16+ 18.45 «Давай поженимся!» 16+ 19.50 «Пусть говорят» 16+ 21.00 «Время» 21.30 Т/с «МАЖОР» 16+ 23.30 «Вечерний Ургант» 16+ 0.00 «Познер» 16+

РОССИЯ 1 5.00, 9.15 Утро России 9.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести 9.55 «О самом главном» 12+ 11.40, 14.40, 17.20, 20.45 Вести. Местное время 11.55, 1.00 Т/с «СВАТЫ» 12+ 14.55 Т/с «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ» 12+ 17.40 «Прямой эфир» 16+ 18.50 «60 минут» с Ольгой Скабеевой и Евгением Поповым 21.00 Т/с «ЧЕРНАЯ КОШКА» 23.00 «Вечер с Владимиром Соловьевым» 12+ 23.55 «Команда» с Рамзаном Кадыровым» 12+ 3.10 Т/с «ДАР» 12+

ЧТВ 14.40-14.55 Вести-Чувашия 17.20-17.40 Вести-Чувашия 20.45-21.00 Вести-Чувашия НТВ 5.00 Х/ф «ПРЕСТУПЛЕНИЕ БУДЕТ РАСКРЫТО» 16+ 6.00 «Новое утро» 7.30 «Студия Юлии Высоцкой» 8.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня 8.05 Т/с «ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА» 16+ 10.20 Т/с «ЛЕСНИК» 16+ 12.00 Суд присяжных 16+ 13.25 Обзор. Чрезвычайное происшествие 14.00 «Место встречи» 16.25 Т/с «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ» 16+ 18.00 «Говорим и показываем» 19.45 Т/с «БРАТ ЗА БРАТА» 23.30 «Итоги дня» 0.00 «Попадинок» 16+ 0.10 Х/ф «МОРСКИЕ ДЬЯВОЛЫ» 16+ 1.05 «Место встречи» 16+ 3.05 Х/ф «ОЛЕГ ЛУНДСТРЕМ. ЖИЗНЬ В СТИЛЕ ДЖАЗА» 0+ 4.05 Т/с «ХВОСТ» 16+

НТРК 6.00 "Комфортный город" 12+ 6.30 "Мультимир" 6+ 7.00 "И в шутку, и всерьез" 6+ 7.30 "Стекланный дом" 12+ 8.00 "Я люблю Чувашию" 6+ 8.30 "Эк, юррэм, январь" 12+ 9.00 "Сипплэ те тутлэ" 12+ 9.30 "Танцы без границ" 6+ 10.00 Т/с "НОВЫЙ РУССКИЙ РОМАНС" 16+ 13.00 "КАПИТАНА КАЧЧА ТУХАС" Чавашла кусарна фильм 15.00 Д/ф "Самые крупные катастрофы. Армянская катастрофа" 16+ 16.00 Т/с "СЫН ЗА ОТЦА" 16+ 18.00 "И в шутку, и всерьез" 18.30 "Республика в деталях" 19.00, 23.00 "Республика". Хыпарсен каларамэ 19.30 "Один день с профессионалом" 12+ 20.00, 23.30 "Республика". Информационная программа 20.30 "Большое сердце" 12+ 9.00 "Республика в деталях" 9.30 "Акилпурсер" 12+ 10.00 Т/с "НОВЫЙ РУССКИЙ РОМАНС" 16+ 13.00 "ПЕЧЕННИСЕНЕ ОБЩЕЖИТИПАРАССЕ". Чавашла кусарна фильм 15.00 Д/ф "Сын за отца" 16+ 16.00 Т/с "СЫН ЗА ОТЦА" 16+ 18.00 "И в шутку, и всерьез" 18.30 "Я люблю Чувашию" 6+ 19.15, 23.15 "Теплэ каласу" 12+ 19.30 "Правовое поле" 12+ 20.30 "Комфортный город" 12+ 21.00 Х/ф "МИМ БИМ, ИЛИ ЧУЖАЯ ЖИЗНЬ" 16+

Национальные радиовещания 10.00, 12.00, 13.00, 15.00, 18.00, 20.00, 22.00 - Хыпарсем (12+) 11.00, 14.00, 16.00, 17.00, 19.00, 21.00, 23.00 - Новости (12+) 6.10-6.40 Ирхи кэмал (12+) 6.30-7.00 Республика сасси (12+) 7.10-8.00 Ирхи кэмал (12+) 8.10-9.00 Ирхи кэмал (12+) 9.10-9.20, 10.10-10.20, 11.10-11.20, 14.10-14.20, 15.10-15.20, 16.10-16.20, 17.10-17.20, 18.10-18.20, 19.10-19.20, 20.10-20.20, 21.10-21.20, 22.10-22.20, 23.10-23.20 Юрвәчәри (12+) 9.20-10.00 Көтерук чунсүреве 10.20-11.00 Ялтан яла (12+) 11.10-12.00 Печен мар (12+) 12.10-14.00 Чөререн тухакан сәмахсем (12+) 15.20-16.00 Приключения тети Моти и Софии Прекрасной (6+) 16.20-17.00 Вөрентекен сәмахә 17.20-18.00 Семье ашши (12+) 18.20-19.00 Әсне кура - хисепә 19.20-20.00 По зову памяти (12+) 20.20-21.00 Пёр юрвә кун-сүлә (12+) 21.20-22.00 Ялтан яла (12+)

Национальные радиовещания 10.00, 12.00, 13.00, 15.00, 18.00, 20.00, 22.00 - Хыпарсем (12+) 11.00, 14.00, 16.00, 17.00, 19.00, 21.00, 23.00 - Новости (12+) 6.10-6.40 Ирхи кэмал (12+) 6.30-7.00 Республика сасси (12+) 7.10-8.00 Ирхи кэмал (12+) 8.10-9.00 Ирхи кэмал (12+) 9.10-9.20, 10.10-10.20, 11.10-11.20, 14.10-14.20, 15.10-15.20, 16.10-16.20, 17.10-17.20, 18.10-18.20, 19.10-19.20, 20.10-20.20, 21.10-21.20, 22.10-22.20, 23.10-23.20 Юрвәчәри (12+) 9.20-10.00 Чун-чөре киленсә 10.20-11.00 Социальный вопрос 11.20-12.00 Семье ашши (12+) 12.10-14.00 Чөререн тухакан сәмахсем (12+) 14.20-15.00 Әсне кура - хисепә 15.20-16.00 Ачаләх урхмахә 15.40-16.00 На страже закона 16.10-17.00 Янра, юрә! 17.20-18.00 Путь к здоровью 18.20-19.00 Таван әс-жакал (12+) 19.10-20.00 Асәмири юрәсем (12+)

Национальные радиовещания 10.00, 12.00, 13.00, 15.00, 18.00, 20.00, 22.00 - Хыпарсем (12+) 11.00, 14.00, 16.00, 17.00, 19.00, 21.00, 23.00 - Новости (12+) 6.10-6.40 Ирхи кэмал (12+) 6.30-7.00 Республика сасси (12+) 7.10-8.00 Ирхи кэмал (12+) 8.10-9.00 Ирхи кэмал (12+) 9.10-9.20, 10.10-10.20, 11.10-11.20, 14.10-14.20, 15.10-15.20, 16.10-16.20, 17.10-17.20, 18.10-18.20, 19.10-19.20, 20.10-20.20, 21.10-21.20, 22.10-22.20, 23.10-23.20 Юрвәчәри (12+) 9.20-10.00 Чөререн тухакан сәмахсем (12+) 10.20-11.00 Социальный вопрос 11.20-12.00 Семье ашши (12+) 12.10-14.00 Чөререн тухакан сәмахсем (12+) 14.20-15.00 Әсне кура - хисепә 15.20-16.00 Ачаләх урхмахә 15.40-16.00 На страже закона 16.10-17.00 Янра, юрә! 17.20-18.00 Путь к здоровью 18.20-19.00 Таван әс-жакал (12+) 19.10-20.00 Асәмири юрәсем (12+)

Table with 8 columns: Санталак, Шупашкарта, Вәхәт, 17.11, 18.11, 19.11, 20.11, 21.11, 22.11, 23.11. Rows include Temperature, Humidity, and Atmospheric pressure.

